

Голас Радзімы

№ 42 (1872)
18 кастрычніка 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Барысаў — другі па велічыні і прамысловаму значэнню горад Мінскай вобласці. У яго прамысловым комплексе віднае месца займаюць лясная, папяровая і дрэваапрацоўчая прамысловасць, машынабудаванне, хімічная, лёгкая і харчовая галіны. Горад пастаянна расце, пашырае свае межы.
НА ЗДЫМКУ: Цэнтральная плошча Барысава.

Фота М. ЖЫЛІНСКАГА.

падзеі • людзі • факты

НА СЕСІІ ААН

АДСТАЯЦЬ МІР
НА З'ЯМЛІ

Міністр замежных спраў Беларускай ССР А. Гурыновіч выступіў у агульнай дыскусіі на XXXIX сесіі Генеральнай Асамблеі ААН.

Спыніўшыся на задачах, якія стаяць перад ААН, і перш за ўсё на ліквідацыі пагрозы ядзернай катастрофы, А. Гурыновіч адзначыў, што развіццё падзей у свеце па-ранейшаму выклікае трывогу. У выніку палітыкі і дзейнасці Злучаных Штатаў Амерыкі і некаторых іх бліжэйшых саюзнікаў небяспека ядзернага канфлікту рэзка ўзрастае. Узяты імі курс на дасягненне ваеннай перавагі над СССР і Арганізацыяй Варшаўскага Дагавора, на нястрымнае ўзвільчванне гонкі ўзбраенняў на ўсіх напрамках, на славны дыктат у міжнародных адносінах і ў канчатковым выніку — на сусветнае панаванне набыў крайнія формы і падштурхоўвае свет да сутыкнення, якое ў ядзерны век можа азначаць толькі адно — ўсеагульную ядзерную агонію.

У Вашынгтоне сцвярджаюць, што гатовы цяпер да «канструктыўных перагавораў з Савецкім Саюзам», паколькі «Амерыка аднавіла сваю сілу». На справе ж яны не толькі не ўносяць сваіх канструктыўных прапановаў, але і не хочуць пераняць добры прыклад СССР, а таксама падтрымаць заклік ААН і адмовіцца ад прымянення першымі ядзернай зброі. Савецкі Саюз прапануе дамовіцца аб тым, каб адносіны паміж дзяржавамі, якія маюць ядзерную зброю, падпарадкоўваліся пэўным нормам і прынцыпам, што адпавядала б карэнным інтарэсам усіх народаў. ЗША і іх натаўскія партнёры адмаўляюцца ад гэтага. СССР і яго саюзнікі выступаюць з ініцыятывай аб заключэнні паміж Арганізацыяй Варшаўскага Дагавора і НАТО Дагавора аб непрымяненні сілы і падтрыманні адносін міру. Злучаныя Штаты ўсяляк ад гэтага ўхіляюцца. Не бачым мы з боку ЗША і гатоўнасці выконваць дэкларацыі ААН аб прадухіленні ядзернай вайны, аб выхаванні народаў у духу міру і іншых рашэнні, накіраваныя на недапушчэнне любых «абмежаваных» або «зацяжных» — ядзерных войнаў і дасягненне мер рэальнага разбраення.

Разглядаючы праблемы сусветнай эканомікі, міністр замежных спраў напамінуў, што пад прыкрыццём так званых «свабоднага прадпрыемства» імперыялісты ажыццяўляюць жорсткую эксплуатацыю слабых у эканамічных адносінах краін Афрыкі, Азіі, Лацінскай Амерыкі, з якіх яны штогод выцягваюць да 300 мільярдаў долараў. Ад сустрэчы заходняй «смяткі» ў Лондане не стала лягчэй тым, хто ўваходзіць у «групу 77». Не шкадуець ЗША і сваіх высокаразвітых «партнёраў».

Сацыялістычны дзяржавы паслядоўна выступаюць за перабудову міжнародных эканамічных адносін на справядлівай дэмакратычнай аснове. Дэкларацыя краін — членаў СЭУ «Захаванне міру і міжнароднае эканамічнае супрацоўніцтва» зыходзіць з неабходнасці забеспячэння эканамічнага і сацыяльнага развіцця кожнай краіны. А ЗША і іх саюзнікі, мяркуючы на ўсім, маюць намер працягнуць і ў далейшым сваю эксплуатацыйную палітыку.

Завяршаючы сваё выступленне, міністр замежных спраў БССР А. Гурыновіч сказаў, што ў 1985 годзе ўсё чалавецтва будзе адзначаць 40-гаддзе Вялікай Перамогі сіл розуму і міру ў другой сусветнай вайне і 40-гаддзе стварэння ААН, якая з'явілася часткай пасляваеннай будовы свету. Неабходна выкарыстаць гэтыя будучыя падзеі для згуртавання на аснове поўнага захавання Статута ААН і прагрэсіўных рашэнняў арганізацыі ўсіх міралюбівых сіл, з тым каб канкрэтнымі справамі садзейнічаць умацаванню міру і міжнароднай бяспекі, ліквідацыі ядзернай пагрозы і зрабіць усё, каб апошнія пятнаццаць гадоў XX стагоддзя людзі пражылі ў мірных умовах і змаглі пераступіць парог трэцяга тысячагоддзя нашай эры не з трывогай за будучыню цывілізацыі, а з перакананасцю ў бяспечнасці перспектывы яе развіцця.

Беларуская ССР гатова супрацоўнічаць з іншымі дзяржавамі ў ажыццяўленні гэтых мэт.

СЯБРОУСКІЯ СУВЯЗІ

ДНІ ДРУЖБЫ

Мінская вобласць падтрымлівае цесныя кантакты з акругай Патсдам Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Гэтыя сувязі знаходзяць сваё адлюстраванне ў шырокай палітычнай, эканамічнай і культурнай садружнасці, пастаянным абмене дэлегацыямі.

Яскравым пацвярджэннем моцнага сяброўства нашых народаў сталі Дні дружбы акругі Патсдам у Мінскай вобласці. Удзел у іх прыняла афіцыйная дэлегацыя з братняй краіны. Выстаўкі, шматлікія сустрэчы і канцэрты пазнаёмлі мінчан і жыхароў вобласці з новымі дасягненнямі нямецкага народа ў будаўніцтве сацыялізму.

Дэлегацыя з Патсдамскай акругі мела сустрэчы з рабочымі Мінскага камвольнага камбіната і Беларускага аўтамабільнага завода, навучэнцамі прафтэхвучылішчаў Мінска. Нямецкія сябры павявалі ў гарадах Салігорску, Барысаве, Слуцку, Маладзечна.

ВЫСТАЎКІ

КЕРАМІКА
З ЧЭХАСЛАВАКІІ

У Мінску адбылася выстаўка керамікі з ЧССР. Свае вырабы паказвалі на ёй 28 заводаў знешнегандлёвага аб'яднання «Чэхаславацкая кераміка». Экспанаваліся ўзоры будаўнічай і санітарна-тэхнічнай керамікі, абліцовачых матэрыялаў, сервізы і дэкаратыўныя вырабы з фарфору. «Наша прадукцыя экспартуецца ў 80 краін, — сказаў журналістам дырэктар выстаўкі Ота Жыжкулка. — Больш палавіны аб'ёму экспарту прыпадае на Савецкі Саюз. А ў будучым годзе пастаўкі ў СССР усіх відаў керамічных і фарфоравых вырабаў ўзрастуць. У сталіцы Беларусі мы спадзяемся знайсці новыя магчымасці для расшырэння дзелавога супрацоўніцтва з савецкімі калегамі, а таксама ўстанавіць больш цесныя вытворчыя сувязі з падобнымі прадпрыемствамі». НА ЗДЫМКУ: у зале выстаўкі.

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ
ЖАНЧЫН БЕЛЬГІІ

Мы ўдзячны савецкаму народу за цёплы прыём, аказаны нам у час нашых пераездаў у вашай краіне, сказала палітычны сакратар жаночай секцыі сацыяльна-хрысціянскай партыі Бельгіі Мадлен Беетц. Яна знаходзілася ў Мінску ў саставе дэлегацыі жанчын гэтай краіны, якія прыбылі ў СССР па запрашэнню Камітэта савецкіх жанчын. У час сустрэч з працоўнымі на прадпрыемствах, з ветэранамі другой сусветнай вайны мы адчувалі шчырасць і добразычлівасць, імкненне дапамагчы нам знайсці адказы на ўсе цікавыя пытанні, падкрэсліла гасця.

Нас радуе імкненне савецкіх жанчын супрацоўнічаць з бельгійскімі прыхільніцамі міру, адзначыла нацыянальны сакратар жаночай арганізацыі сацыялістычнай партыі Бельгіі «Прад-

бачлівыя жанчыны-сацыялісткі» Фрэнсі ван дэр Вільт. Наш візіт у Савецкі Саюз будзе садзейнічаць наладжванню прадуктыўных кантактаў з Камітэтам савецкіх жанчын.

У справе захавання міру на планеце асабліва роля належыць еўрапейскім краінам. Тут пазітыўнае значэнне маюць ініцыятывы, накіраваныя на прадухіленне мілітарызацыі космасу, непрымяненне першымі ядзернай зброі, забарона хімічнай і іншых відаў узбраенняў, адзначыла член кіраўніцтва жаночай камісіі Кампартыі Бельгіі, член ЦК Камуністычнай партыі Бельгіі Жазія Вранд. Адміністрацыя Рэйгана, якая заняла ў гэтых пытаннях негатывную пазіцыю, толькі садзейнічае нагнятанню напружанасці ў міжнароднай абстаноўцы. На жаль, сродкі масавай інфармацыі Бельгіі і іншых заходніх краін не даюць дастатковага ўяўлення аб тых мірных ініцыятывах, з якімі выступае Савецкі Саюз.

Дэлегацыя была прынята намеснікам Старшынні Савета Міністраў БССР Н. Сняжковай. Гасці азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі сталіцы рэспублікі, аглядзелі экспазіцыі ВДНГ БССР і Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, наведлі сацыяльна-аздараўленчы комплекс аб'яднання «Атлант» у Зялёным, мелі сустрэчы з актывістамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі.

КУЛЬТУРНЫЯ КАНТАКТЫ

З ЦЫМБАЛАМІ
ПА АЛЖЫРЫ

З вялікім поспехам прайшлі выступленні народнага цымбальнага аркестра рэспубліканскага Палаца культуры прафтэхадукцыі ў Алжырскай Народнай Дэмакратычнай Рэспубліцы. Калектывы прыняў удзел у Тыдні дружбы савецкай і алжырскай моладзі.

Самадзейныя артысты ўключылі ў праграму сваіх канцэртаў песні І. Лучанка, п'есы Я. Глебава, Д. Смольскага, а таксама вядомыя творы савецкіх аўтараў, кампазітараў-класікаў. Будучыя муляры, токары, повары пакарылі слухачоў з афрыканскага кантынента віртуознай іграй.

Рэйс дружбы, арганізаваны бюро міжнароднага маладзёжнага турызму «Спадарожнік», акрамя канцэртаў, уключаў у сябе дыспуты, гутаркі аб жыцці савецкай моладзі. Асабліва запамініліся мінскім артыстам сустрэчы з равеснікамі на нафтаперапрацоўчым заводзе горада Арана, у сельскагаспадарчых кааператывах.

АХОВА ЗДAROУЯ

НА АДПАЧЫНАК
ДА МОРА

Са здраўніцы «Жураўлік», адкрытай на ўзбярэжжы Чорнага мора каля Анапы, вярнулася першая група рабочых магілёўскага аб'яднання «Хімвалакно».

Летам «Жураўлік» будзе выкарыстоўвацца як піянерскі лагер, а восенню і вясной як база адпачынку для дарослых.

Гэта ўжо другая здраўніца хімікаў.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

Калгасы і саўгасы рэспублікі працягваюць пастаўку цукровых буракоў на перапрацоўчыя заводы, дзе з іх атрымліваюць цукар. Саўгас «Беларусь» Жабінкаўскага раёна ўжо на працягу дваццаці гадоў вырошчвае гэтую культуру. Сёлета яна займае ў гаспадарцы 220 гектараў. Саўгас плануе прадаць дзяржаве 5,5 тысячы тон цукровых буракоў. НА ЗДЫМКУ: уборка буракоў у саўгасе «Беларусь».

У загараднай лясной зоне на беразе Дняпра працуе круглагадова санаторый-прафілакторый «Сосны», разлічаны на чатырыста месцаў. Тут дзейнічаюць дзве крыніцы лячэбнай мінеральнай вады. Для правядзення кансультацый і лячэння запрашаюцца лепшыя спецыялісты з медыцынскіх устаноў абласнога цэнтру. У распараджэнні дзяцей хімікаў — пяць загарадных піянерскіх лагераў.

У аб'яднанні на сацыяльна-культурныя патрэбы рабочых, іх сем'яў і дзяцей штогод накіроўваецца больш чым тры мільёны рублёў.

Прамысловыя прадпрыемствы, будаўнічыя і транспартныя арганізацыі, калгасы і навучальныя ўстановы Магілёўскай вобласці маюць ужо васемнаццаць сваіх санаторыяў-прафілакторыяў і звыш трыццаці баз адпачынку. У мясцовых здраўніцах вобласці штогод адпачывае і папраўляе здароўе больш чым дваццаць пяць тысяч чалавек.

САЦЫЯЛЬНАЕ РАЗВІЦЦЁ

НОВАБУДОУЛІ
У КАЛГАСАХ

У калгасе «Зара» Зэльвенскага раёна актыўна вядзецца будаўніцтва жылля. Сёлета ў вёсцы Снежнай плануецца здаць 20 кватэр, у якіх справіцца навабеллі маладыя механізатары, жывёлаводы, будаўнікі.

Згодна з генеральным планам у Снежнай будзе пабудавана 70 кватэр у асноўным прысядзіннага тыпу.

Узводзіцца 10 катэджаў, на дзве кватэры кожны, у калгасе імя Дзяржынскага.

Вялікае жыллёвае будаўніцтва вядзецца ў калгасах «Шлях Леніна», «Перамога», «Прагрэс», «Каралін». Так, толькі ў вёсцы Каралін за апошнія тры гады пабудавана 35 кватэр. Калгасы пасёлак прыгажэе, добраўпарадкаўваецца. Амаль да самага цэнтру падыходзіць зэльвенскае вада-сховішча.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

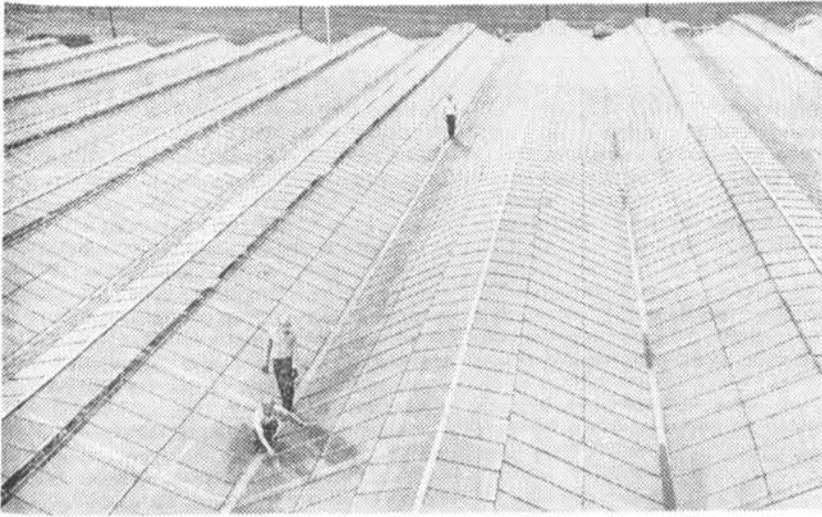
БАРЫСАЎ. Сваю месячную пенсію перадала ў Фонд міру Марыя Маркава, жыхарка вёскі Кішчына Слабада. 100 рублёў ахвяравала на справу міру работніца валяцкай сельскай бальніцы Зінаіда Тамілоўская.

Гэта толькі два самыя апошнія паступленні ў Фонд міру з Барысаўшчыны. А ўсяго з пачатку года жыхары раёна ўнеслі ў Фонд міру каля 40 тысяч рублёў.

ГРОДНА. Вёску Рэпля Ваўкавыскага раёна ўпрыгожыў новы гандлёвы цэнтр. Агульная яго плошча больш за пяцьсот квадратных метраў.

У вёсках Гродзеншчыны дзейнічае каля сарака сучасных гандлёвых цэнтраў.

ВІЦЕБСК. На карце сельскіх новабудоваў рэспублікі з'явілася новая назва — «Нарцызава». Яна дадзена буйнейшаму на Віцебшчыне прадпрыемству па вытворчасці свініны. Новы сучасны комплекс уступіць у строй праз некалькі месяцаў і будзе штогод пастаўляць дзяржаве звыш 3 200 тон высокакачнасцнага мяса.

Буйны цяплічны камбінат будуюцца ў саўгасе «Чырвоны сцяг» Баранавіцкага раёна. Гарод пад дахам зойме 12 гектараў. Тут жа будуць збіраць круглы год ураджай далікатэсных грыбоў — шампінёнаў.

Цяпер рыхтуецца да задачы першая чарга фабрыкі гародніны. У гаспадарку прыбыла ўжо група спецыялістаў-цяплічнікаў, якія атрымалі адпаведную падрыхтоўку ў Вілейскім прафтэхвучылішчы.

З выхадам камбіната на праектную машынаснасць значна палепшыцца забеспячэнне жыхароў Брэстчыны свежай гароднінай у зімку і веснавы час. Падобныя буйныя цяплічныя прадпрыемствы пабудаваны раней у Лунінецкім і Брэсцкім раёнах.

НА ЗДЫМКАХ: будаўніцтва заканчваецца; маладыя спецыялісты цяплічнай гаспадаркі.

Фото Э. КАБЯКА.

ЛЁСЫ ЛЮДСКІЯ

ЖЫВАЯ ВАДА

Сустрачы. Колькі іх у журналісцкім жыцці. То проста так, на некалькі слоў, калі нічога асаблівага пасля іх не застаецца, то яркія, адметныя. Апошнія запамінаюцца надойга. Ды і па-рознаму сустракаешся, знаёмішся з людзьмі. Дзеля некаторых выязджаеш спецыяльна, загадзя ведаеш, аб чым спытаеш, нават прыблізна, што адкажучь. Мне ж больш падабаюцца выпадковыя, калі чалавек нечакана раскрываецца, паўстае перад табой ва ўсёй сваёй непаўторнасці, душэўнай прыгажосці.

Напэўна я так і не даведаўся б, што ў вёсцы Гарбахы жыве Сцяпан Шахнюк — чалавек сапраўды адметны, своеасаблівы, калі б не ... вада. Так-так, менавіта з яе пачалося наша знаёмства.

Май радаваў па-летняму сонечным надвор'ем. У Гарбаху я прыехаў пагасцяваць да брата, на выхадныя. Выраслі згуляць у футбол. У час перапынку хлапчукі прапанавалі паспытаць вадзічкі, што прынеслі з вёскі ў бутэльках. Глынуў раз, другі... і адчуў непаўторна знаёмы салодаваты смак. Пачакай. Дзе ж я піў такую, не, толькі не тут, не ў Гарбасе. Тая была крынічнай. Памятаю, потым цэлы дзень у роце захоўваўся прыемны смак. А тут зноў!

— У каго ж вада гэтка, жывая?
— Каваль наш вясковы такі калодзеж мае. З яго ўсе п'юць.

Завязалася размова. Усюдысісныя хлапчукі расказалі, што кавалю Сцяпану Шахнюку восемдзесят год. Але нягледзячы на ўзрост, ён па-ранейшаму кожны ранак спяшаецца на работу ў калгасную майстэрню. На пенсіі даўно, а любімую справу не кідае. А што да здароўя, дык тут і намнога маладзейшыя людзі пазайздросцілі б старому кавалю.

Пасля такой навіны, зразумела, было ўжо не да футболу. Вузкая сцяжынкай па беразе прарыстага ручая прастуем да хаты Шахнюка. Але не шанце: ні гаспадара, ні яго жонкі дома няма. Частуемя вадзіцай самі. Зноў на вуснах прыемны смак.

Аглядаю падвор'е. Нават яно выдае рысачкі характару чалавека. Ва ўсім відаць цвёрдая рука, акуратнасць. Што ж, кавальская справа гартуе менавіта гэтыя якасці. Зноў жа калодзеж. Стары, амаль равеснік гаспадара, ён, здаецца, спецыяльна выкапаны так, каб кожны прахожы мог наталіць смагу. Так, як мы сёння. Са Сцяпанам Сямёнавічам мы сустрэліся толькі надвечоркам. Развіталіся, калі ўся вёска ўжо спала. Гаспадар частаваў пахучай гарбатай і апавядаў...

Так ужо склалася, што ў час першай суветнай вайны з роднай вёсачкі Журавок яго сям'я пайшла ў беганцы. Лёс закінуў Шахнюка ў аж у горад Курган.

— Працаваў вучнем каваля ў дэпо, калі пачалася грамадзянская вайна, — расказвае Сцяпан Шахнюк. — Чырвоныя палкі пагналі белавардзейцаў за Урал. На фронт пайшлі і многія нашы рабочыя. Давялося мне, у той час зусім нявобразнаму, стаць да горна. Усе сілы аддавалі мы, каб забяспечыць дастаўку грузаў наступаючай арміі. Даводзілася ўзнаўляць разбітыя паравозы, рамантаваць вагоны. Запомнілася, як самааддана, не шкадуючы сябе, працавалі людзі. Самі не дадалі, а рабілі ўсе, каб забяспечыць тых, хто дабіваў белагвардзейцаў, хто са зброяй у руках адстойваў права на шчаслівае жыццё.

Толькі ў 1922 годзе сям'я Шахнюкоў вярнулася ў родныя мясціны. Пасяліліся ў вёсцы Сухое. А неўзабаве Сцяпан Сямёнавіч пераязджае ў Гарбаху. Перш-наперш паставіў кузню. І пайшла па навакольных вёсках слава пра маладога каваля. Здавалася, не было такой рэчы, якую б не мог зрабіць кемлівы Шахнюк. Многа дала практыка ў дэпо.

— Асабліва ўдаваліся сярпы, — з лагоднай усмешкай успамінае Сцяпан Сямёнавіч. — У той час гэта быў асноўны інвентар на сяле. Каб зрабіць яго, недастаткова скляпаць, сагнуць металічную пласціну. Тут і загартаваць трэба як след. Галоўнае ж — насечка. Вось дзе сакрэт даўгалецця і вастрыні прылады. Людзі аж з-пад Драгічына ішлі. Усім рабіў, не ўмеў адмаўляць.

Нялёгка былі тыя гады нават для такога спецыяліста, як Шахнюк. Польскае шляхецтва, паны прыціскалі палешукоў на кожным кроку. Ды і паліцыя пазірала падазрона: усё ж вярнуўся ў родныя мясціны не абы адкуль — з Савецкай Расіі. Тут яшчэ захварэла і памерла жонка. Апошнімі днямі, адчуваючы, што жыццё засталася нядоўга, наказала: «Пахавай мяне — ажаніся з дачкою Зіновія, Настассяй. Добрая жонка табе будзе... Раз ужо такі мне лёс...»

Выканаў Сцяпан апошняю волю жонкі, узяў да сябе ў хату зусім яшчэ маладою, але спраўную Настасся. Забылася гора, жыліся, і вось мінула паўстагоддззя, як яны разам. Жывуць, як кажуць, душа ў душу.

Так і былося. Днямі не выходзіў Сцяпан з кузні, каб забяспечыць сям'ю хоць якім прыжыткам. Памалу абдудавалі над ціхай рэчкай Пагоннай хутар (праўда, гэта зараз амаль цэнтр вёскі). 1939 год адрадыў надзею на шчаслівае жыццё. Толькі ісці да таго шчасця давялося праз гады страшных выпрабаванняў Вялікай Айчыннай вайны.

— Фашысты даволі часта наведваліся ў нашу вёску, — успамінае Сцяпан Сямёнавіч. — Голас яго глухне. Цяжка, відаць, чалавеку ўспамінаць тое ліхалецце. — Добра, што побач было дзікае ўрочышча Чарэцень. Там і хаваўся. Потым усё часцей сталі прыходзіць партызаны. Мы дапамагалі ім чым толькі маглі. Калі нашу вёску вызвалілі, стаў праціца на фронт. Але казалі, што, як каваль, я больш тут патрэбны...

Напачатку ўсё рабіў дома, у сваёй маленькай кузні. Гэта ўжо потым, калі гаспадарка ўзмацнела, пабудавалі калгасную, прасторную. Паставіў сабе новую хату і Сцяпан Сямёнавіч. Тут жа, ля крынічкі-калодзежа. Для прыгажосці, утульнасці ўсю сядзібу абсадыў кустамі, дрэўцамі, ля калодзежа ўткнуў у зямлю парастак граба. І так прыёмна зараз тут вясной шуміць маладая лістота...

Прайшлі гады. Зусім не тыя ўмовы работы ў вясковага каваля. Зараз не трэба асабліва молатам махаць. Механічны замяніў чалавечую сілу, ды і горан таксама вентыляттар раздзімае. Але ўсё роўна без кемлівасці, практыкі ні ў якім разе не справішся. Гэта толькі здаецца так проста, калі глянеш збоку.

Пабываў я ў кузні Сцяпана Сямёнавіча. Навокал зайздросны пародак. Інструменты — кожны на сваім месцы. Дарэчы, усе яны зроблены яго ж рукамі. Кожнаму сваё прызначэнне. Аб ролі некаторых дагадваешся, толькі распытаўшы гаспадара. Дзверы кузні лічы што не закрываюцца. Таму лемех трэба падправіць, у таго культыватар выйшаў са строю. Сцяпан Сямёнавіч паспявае і ў восемдзесят гадоў яшчэ спраўна ўпраўляцца ў сваёй гаспадарцы.

Перад ад'ездам у горад, дамоў, на хвілінку зайшоў да Шахнюка. Пастаялі на развітанне ля калодзежа, дасталі той, жаданай вады. І тут мне падумалася: для гэтага чалавека жывая вада — работа. Яна — сакрэт даўгалецця, яна трымае каваля ў сіле.

Васіль ЖУШМА.

Іванаўскі раён
Брэсцкай вобласці.

ХАРЧОВАЯ ПРАГРАМА: ЯК ЯНА ВЫКОНВАЕЦЦА

ДАБРАБЫТ СЯЛЯН РАСЦЕ

Паляпшэнне якасці жыцця ў сельскай мясцовасці — адна з характэрных асаблівасцей сённяшняга дня ў СССР. Гэта не стыхійны працэс, а вынік немалых намаганняў, якія робяцца Савецкай дзяржавай — асабліва пасля таго, як была ўведзена ў дзеянне Харчовая праграма на 80-я гады (май 1982 года).

Па плане сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны ў бягучым пяцігоддзі (1981—1985 гады) на будаўніцтва жылля і культурна-бытавых аб'ектаў, а таксама на развіццё адукацыі і аховы здароўя ў вёсцы было выдзелена 37 мільярдаў рублёў. Але з 1982—1983 гадоў інвестыцыі ўзраслі, і ў выніку ўжо за чатыры гады пяцігодкі расходы на сацыяльныя патрэбы вёскі склалі 36 мільярдаў рублёў — з 172 мільярдаў агульнай сумы капітальных укладанняў у сельскую гаспадарку. Іншымі словамі, кожны пяты рубель інвестыцый у сельскую гаспадарку СССР накіроўваецца на ўдасканаленне і развіццё сацыяльнай інфраструктуры.

Павышэнне жыццёвага ўзроўню савецкіх сялян прыметна, як гаворыцца, з любога пункту гледжання. Узняў, напрыклад будаўніцтва новых дамоў. За час, што мінуў пасля прыняцця Харчовай праграмы — крыху больш чым два гады, — жылы фонд вёскі павялічыўся на 50 мільёнаў квадратных метраў. Гэта азначае, выходзячы з дзеючых у СССР норм і стандартаў, што мільён сялянскіх сем'яў, усяго прыкладна 4 мільёны чалавек (з 96 мільёнаў, што жывуць у сельскай мясцовасці) палешылі свае жыллёвыя ўмовы.

Ці — адукацыя. Новыя школы, пабудаваныя за той жа нядоўгі час, могуць прыняць 559 тысяч вучняў. Калі ўлічыць колькасць вучняў у сельскай мясцовасці (прыкладна 17 мільёнаў чалавек), то важкасць прыросту дзіткам відавочная.

Тое ж самае можна сказаць пра будаўніцтва дзіцячых дашкольных устаноў (садоў і яслей), клубаў і дамоў культуры, бібліятэк і культурна-спартыўных комплексаў. Прыкметна палепшылася медыцынскае абслугоўванне сельскага насельніцтва. Павялічыліся аб'ёмы рэалізацыі бытавых паслуг, а стандарты сельскага сервісу наблізіліся да гарадскіх.

Растуць грашовыя даходы

сялянскіх сем'яў. Толькі за адзін 1983 год сярэднемесячная аплата працы калгаснікаў павялічылася з 129 да 138 рублёў. Гэта крыху менш заробатнай платы рабочых і служачых дзяржаўных прадпрыемстваў (якая за год таксама павялічылася — з 177 да 182 рублёў), але варта ўлічваць той факт, што асабістая падсобная гаспадарка, якую выдэе практычна кожная сялянская сям'я, у значнай меры ўраўнаважвае даходы.

Усё гэта добра і само па сабе. Але павышэнне добрабыту вёскі мае далёка ідучыя вынікі. Напрыклад, дэмаграфія сыходзяцца цяпер на адным: міграцыя з вёскі ў горад, якая яшчэ некалькі гадоў назад была сур'ёзнай пагрозай для вёскі, набліжаецца да аптымальнага ўзроўню. У многіх адміністрацыйных абласцях і рэспубліках Саюза ССР назіраецца прыток кваліфікаванай рабочай сілы ў сельскую вытворчую сферу, а адток моладзі з сяла скарачаецца да прымальнага ўзроўню.

Якім чынам усё гэта адаб'ецца на выніках дзейнасці аграрнапрамысловага комплексу краіны?

Па разліках некаторых савецкіх эканамістаў кожны рубель, укладзены ў развіццё адукацыі на вёсцы, прыносіць 3,14 рубля дадатковага даходу, а рубель, укладзены ў развіццё аховы здароўя, адпаведна 2,20 рубля. Ці варта ўстанаўліваць прапорцыю так цвёрда? — з гэтым можна і паспрачацца.

Яшчэ адна правяраная практыкай заканамернасць: прыкладна трэць усяго прыросту прадукцыйнасці працы ў сельскай гаспадарцы цяпер забяспечваецца павышэннем узроўню адукацыі сялян і іх кваліфікацыі.

Такім чынам, выстройваецца своеасаблівы ланцук узамязаных працэсаў: рост інвестыцый у сацыяльную (і, вядома ж, вытворчую) сферу — павышэнне адукацыйнага і культурнага ўзроўню, а таксама і добрабыту сялян — павелічэнне кантынгенту кваліфікаваных работнікаў, якія асабіста зацікаўлены ў дасягненні максімальна магчымага выніку, — і нарэшце, — павышэнне рэальнай аддачы ад аграрнапрамысловага комплексу краіны. На гэта, уласна кажучы, і нацэлены намаганні, якія робяцца сёння ў Савецкім Саюзе.

Леў ВАСКРАСЕНСКІ.

ВСЕМ, ЧЕМУ НАУЧИЛАСЬ САМА, ПОДЕЛЮСЬ С КАЖДЫМ, КТО ЭТОГО ЗАХОЧЕТ

Мы писали уже о том, что в Минске с 10 по 28 сентября для руководителей и участников коллективов художественной самодеятельности из-за рубежа работали курсы, организованные Министерством культуры БССР и Белорусским обществом «Радзіма». Слушателями этих курсов были люди очень разные и по возрасту, и по роду занятий, и даже по национальности, но всех их объединял искренний интерес к нашей культуре, любовь к русской и белорусской музыке, песне, танцам.

Наши соотечественники из Бельгии Александра Сафронова, Елена Романченко, Зинаида Литвин с родной песней, пожалуй, никогда не разлучались. Она помогла им пережить тяготы фашистской неволи. Потом в Бельгии, когда был создан Союз советских граждан, а в отделах образовались хоры, девочки пели в них песни своей счастливой довоенной молодости, всегда самыми любимыми были песни о далекой Родине.

Ленка и Ян Веркаутерен — бельгийцы, но в их студенческой среде очень популярны русская песня и танец. Сидни Веттер о курсах узнала от членов группы «Волга дэнс» в Детройте, в которой сама участвует уже больше года. По их совету и приехала американская учительница в Минск.

А что привело к нам Антэ Бергман?

— Видимо, во мне заговорила славянская кровь, — улыбается Антэ. — В нашей семье считается, что один из моих далеких предков был курьером русского царя Петра I. И мне, и моей дочери очень часто говорят, что мы похожи на русских. И, наверно, не только внешне. Я уже давно в ансамбле «Калинка», который создали русские в Роттердаме. Не могу сказать, что люблю искусство Испании, Италии или Франции, хотя оно мне нравится, но от души люблю все русское.

Линда Веремюк - Хендерсон родилась в Канаде, а родители ее выходцы из Белоруссии и Украины. Это и определило весь ее жизненный путь. «Меня всегда воспитывали с мыслью, что мои корни здесь, в этой стране», — говорит Линда. Еще в детстве она начала изучать родной язык отца и матери, ходила в танцевальный класс при клубе Федерации русских канадцев с детства пела в хоре. Сейчас Линда в ансамбле «Матрешки», живет делами и заботами этого коллектива.

Программа трехнедельных курсов в Минске была составлена так, что за это непродолжительное время слушателям были прочитаны лекции по теории хорового и танцевального искусства, общеобразовательные лекции о советской многонациональной культуре, истории развития Белорусской советской республики, ее искусства. Они разучили новые песни и танцы. И что, пожалуй, не менее важно — побывали в наиболее известных профессиональных и самодеятельных коллективах. Они видели, как ведет занятия замечательный мастер своего дела художественный руководитель и дирижер хора Белорусского телевидения и радио профессор Виктор Ровдо, перед ними выступал популярный белорусский композитор Эдуард Ханок, и

как-то необыкновенно душевно прошла встреча с народным хором Минского автозавода. Особенно понравилась гостям песня «Русский сувенир» («Наши ложки знает целый мир, наши ложки — русский сувенир»).

— А как это у вас получается, что деревянные ложки звучат, словно каштаньеты? — спрашивали они у артистов. — Мы тоже так попробуем у себя.

Куда бы ни приезжали участники

денческому хору.

Виолетте Фадда очень хотелось петь, но она пошла в танцевальную группу, «потому что мои знания, сказала она, пригодятся итальянским и русским детям, студентам, всем, кто посещает общество «Италия — СССР» в Генуе».

София Обрезкова, Антэ Бергман и Тоня ван де Берг пообещали: «В нашем ансамбле теперь будет целое отделение, состоящее только из белорусских

ном костюме. В будущем она даже собирается написать работу «Русский народный танец» и, конечно же, научить этому танцу своих коллег по ансамблю.

— Но, пожалуй, не менее важным для меня в этой поездке была возможность лучше узнать Советскую страну, ее людей, ее культуру. Когда я вернусь домой, я буду рассказывать о том, что увидела и узнала. Я буду делать все возможное, чтобы советский и американский народы лучше друг друга понимали, чтобы между ними были мирные дружественные отношения.

У слушателей курсов было много экскурсий по Минску, они побывали на месте сожженной гитлеровцами белорусской деревни Хатынь, на Кургане Славы, ходили в музеи, театры, на концерты. Но, пожалуй, лучше всего узнаешь страну, чем живет она, к чему стремится, общаясь с людьми. У наших гостей было много самых разных встреч, официальных и частных, коротких и продолжительных. Они ходили в гости к знакомым, к ним приезжали родственники, кто хотел, сам побывал в родных местах.

Линда Веремюк - Хендерсон ехала на родину отца со сложным чувством. Брест, деревня Миньшицы... Ведь если бы когда-то очень давно дедушка с бабушкой не уехали отсюда в Канаду, она родилась бы и жила где-то именно здесь, Линде хотелось посмотреть, какая теперь эта земля и какой могла бы быть и ее жизнь. Ей все очень понравилось, но когда мы разговаривали, Линда рассказывала не о красавце Бресте, не об удобных квартирах и достатке родственников, а именно о них самих.

— Здесь живет сестра моей бабушки, племянник отца, его семья, — говорила Линда. — Никого из них я раньше не видела, но даже и пяти минут я не чувствовала себя среди них чужой. Я поняла, что моя семья в Канаде, и те, с кем я встретилась в Бресте, очень близкие друг другу люди. Сестра моей бабушки беспокоилась обо мне, кормила меня и смотрела на меня так же ласково, как это делала бы моя бабушка. Удивительно? Мне тоже так сначала показалось, а потом я поняла: приехав на родину предков, я почувствовала себя дома. Уеду отсюда, и чего-то мне будет не хватать. Поэтому очень хочу, чтобы связь с этой землей у меня никогда не порывалась. Обязательно приеду с сыном, чтобы и он знал, где его начало.

Они разъехались по домам, сказав на прощанье много добрых слов Белорусскому обществу «Радзіма», всем тем, кто пригласил их в Минск, кто учил их и заботился о них. И может быть, где-то в Роттердаме или Детройте, Виннипеге или Антверпене уже прошел вечер воспоминаний, на котором бывшие курсанты рассказали обо всем, что увидели и узнали в Белоруссии, а потом тихонько заперли:

«Белый антэ летит,
Над белесым Полесьем летит,
Белорусский мотив —
В песне вереска, в песне раки...»
Диана ЧЕРКАСОВА.

РАДОСТЬ

курсов, они были не просто зрителями и слушателями. То, что понравилось, старались запомнить, переписать. Они получали ноты и слова новых песен, специалисты всегда готовы были дать совет или консультацию.

Закончились курсы, как всегда, зачетом - концертом, на котором выпускники читали стихи Якуба Коласа, плясали «Лявониху» и «Польку», пели наши прекрасные песни «Белоруссия», «Малиновка», «Бывайте здоровы», «Уголок России»... Сколько же упорного труда и учителей, и учеников было затрачено, чтобы добиться такого успеха!

Ну, а что же дальше, спросили мы у наших гостей, что каждому из них дали занятия на курсах и как теперь они собираются использовать полученные знания?

— На ваши вопросы я отвечаю одним словом, — сказала Линда Хендерсон. — Поделюсь! Всем, чему научилась сама, поделюсь с каждым, кто этого захочет.

— Мы с Ленкой тоже будем работать дальше. Я больше всего уделяю внимания вопросам, связанным с работой руководителя хора, — говорил Ян Веркаутерен. — Но полезно было также знакомство с белорусской культурой вообще. Очень высокий профессиональный уровень преподавателей. Мы столько нового узнали. Думаю, что это принесет пользу нашему сту-

песен и танцев. И самый первый вечер в отделе города Роттердама после возвращения будет вечером воспоминаний о Минске».

— Нам будет что вспомнить, — сказала Тоня ван де Берг. — Эти три недели — лучшее время в моей жизни.

И я думаю, что это не просто слова, сказанные из вежливости, комплимент организаторам курсов. Во всем облике, поведении Тони чувствовалась постоянная радость, которую она выражала широкой доброжелательной улыбкой. Радость от того, что она учится танцевать, ходит по Минску, «городу, полному жизни», как она его назвала. Радость от того, что присутствует на лекциях и каждый день узнает что-то новое.

— Многие здесь оказались для нас неожиданным, — говорит Антэ Бергман. — Когда ехали, рассуждали: будут, конечно, занятия по пению, танцам. К нашему же большому удивлению и удовольствию, последовали еще и лекции о вашей стране, ее людях, культуре. Мы уже забыли, оказывается, как приятно учиться, узнавать что-то новое. Мы сами себе кажемся теперь значительно мудрее.

Поездка в Советский Союз оправдала надежды и Сидни Веттер. Ее прежде всего интересовали танцы. И она много узнала о русском и белорусском народном танце, националь-

В СООТВЕТСТВИИ С ТРУДОВЫМ ВКЛАДОМ В ОБЩЕЕ ДЕЛО

СОЦИАЛИЗМ, СОЦИАЛЬНАЯ СПРАВЕДЛИВОСТЬ И РАВЕНСТВО

Проблемы социальной справедливости были и остаются острейшими проблемами общественной жизни. Именно они лежат в основе массовых движений и революций, а также самых разнообразных столкновений и конфликтов. Справедливость, писал В. И. Ленин, представляет «ту идею, которая двигает во всем мире необъятными трудящимися массами».

Хотя эти проблемы остро стоят в эксплуататорском обществе, они еще не сняты с повестки дня и в социалистическом мире. Опыт реального социализма говорит о том, что появившиеся в ходе строительства нового общества деформации часто были вызваны нарушением принципа социальной справедливости.

КАК РЕШАЕТ ЭТУ ПРОБЛЕМУ СОЦИАЛИЗМ

Социалистическая революция

и утверждение нового строя устраняют главную социальную несправедливость, существовавшую на протяжении всей истории классового общества, — эксплуатацию человека человеком, основное социальное неравенство — между эксплуататорами и эксплуатируемыми, ликвидирует привилегии эксплуататорского меньшинства, освобождает людей труда от угнетения, они становятся совладельцами средств производства.

Однако было бы неверно думать, будто уже при социализме решаются все проблемы социальной справедливости и социального равенства во всех сферах общественной жизни.

При социализме материальный достаток различных групп трудящихся остается неодинаковым. Ведь в социалистическом обществе жизненные

блага распределяются для всех в соответствии с количеством и качеством труда. Поэтому равенство в главном — в возможности добросовестно трудиться, используя общественные средства производства, — как раз и создает на первом этапе коммунистической формации определенное неравенство в потреблении. Разница в материальном положении вызвана неодинаковостью трудового вклада того или иного члена общества в силу его образования, квалификации, способностей, энергии и т. д. или связана с разным семейным положением (например, семья, состоящая из двух работающих членов, и семья, где несколько детей при одном работающем). Отмечая эти обстоятельства, В. И. Ленин указывал на то, что полной справедливости и равенства первая фаза комму-

низма дать еще не может: различия в богатстве останутся и различия несправедливые. Эти различия не могут быть устранены, поскольку здесь еще не созданы материальные предпосылки для обеспечения изобилия и полного удовлетворения потребностей людей. Однако они не порождают социальной пропасти, как при капитализме.

Социальная справедливость находит воплощение при социализме в том, что, во-первых, постепенно создаются все более равные возможности для всех вне зависимости от классового происхождения в развитии и применении своих способностей, во-вторых, гарантируется равная плата за равный труд. И наконец, важным рычагом социальной справедливости, гарантией равенства всех граждан являются обще-

ственные фонды потребления, которые обеспечивают независимо от разницы в трудовом вкладе бесплатное или льготное предоставление важнейших жизненных благ (жилье, медицинское обслуживание, образование и др.). Кроме того, разницы в доходах во многом смягчается дополнительной помощью, которую общество оказывает, например, многодетным семьям, нетрудоспособным гражданам и другим категориям людей.

Однако было бы неправильно считать, будто этим и исчерпываются проблемы социальной справедливости при социализме. Опыт реального социализма показал, что одной из наиболее трудных — в практическом плане — задач социалистического развития является сочетание расширяющейся социальной справедливости в

пішучь землякі

НЯМА БОЛЬШ ВАЖНАЙ ЗАДАЧЫ

Адразу ж хачу падзякаваць вам за цудоўныя кнігі ўспамінаў удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны. Яны зноў напамнілі мне пра цяжкасці і нягоды, якія выпалі на долю савецкага народа ў тыя страшныя гады. Вайна — гэта заўсёды жах.

У нас па ўсёй краіне праходзіць актыўная падрыхтоўка да прэзідэнцкіх выбараў, якія адбудуцца ў лістападзе. І цяпер перад прагрэсіўнымі амерыканцамі з усёй вастрыней паўстае вельмі важнае пытанне: быць ці не быць Рональду Рэйгану прэзідэнтам яшчэ чатыры наступныя гады. Многія з нас баяцца, што яго зноў выберуць. Калі так здарыцца, то курс амерыканскага ўрада стане яшчэ больш мілітарысцкім, а пагроза міру, якая з-за палітыкі рэйганаўскай адміністрацыі ў апошнія гады вельмі адчувальная, у многа разоў узрасце.

Вядома, і тут, у ЗША, знойдзецца нямала людзей, каму не трэба ўсё гэта тлумачыць. Мы самі выдатна разумеем згубнасць палітыкі сённяшняга ўрада краіны і бачым, якую пагрозу яна нясе чалавецтву. Але ёсць, на жаль, у Амерыцы і тыя, хто падтрымлівае цяперашнюю палітыку ўрада. Яны вераць у фарысейскія заявы Рэйгана аб яго міралюбстве, аб амерыканскім патрыятызме і гатовы з усёй рашучасцю падтрымаць яго кандыдатуру на маючых адбыцца выбарах. Перад прагрэсіўнымі амерыканцамі стаіць цяжкая, але вельмі важная задача — растлумачыць гэтым людзям, каб яны, таксама як і мы, усвядомілі, якую небяспеку для міру ва ўсім свеце мае палітыка іх куміра.

Вы добра ведаеце, што ў капіталістычных краінах можа існаваць мноства розных партый. Усе яны праводзяць палітыку ў ін-

тарэсах капіталістаў, але знешнепалітычныя погляды іншы раз адрозніваюцца. І ёсць толькі адна партыя — камуністычная, якая сапраўды абараняе інтарэсы працоўных людзей. На вялікі жаль, у ЗША, краіне, якая стала аплотам сусветнага капіталу, пазіцыі гэтай партыі яшчэ недастаткова моцныя. Асноўная перадвыбарная барацьба адбываецца цяпер паміж рэспубліканцамі і дэмакратамі. Як гаворыць прымаўка, з дзвюх бед трэба выбраць меншую. А найменшай на сённяшні дзень для нас з'яўляецца дэмакратычная партыя. Яе лідэр Мандэйл таксама стаўленік капіталу, але ён, па крайняй меры, выступае за разрадку міжнароднай напружанасці.

Цяпер уся Амерыка, ды і ўвесь свет, з цікавасцю чакаюць, што прынясуць сёлётнія лістападаўскія прэзідэнцкія выбары. Ад іх вынікаў у многім будзе залежаць вырашэнне вельмі важных для ўсіх нас пытанняў: ці можна будзе з упэўненасцю глядзець у будучыню, ці ўдасца захаваць трывалы і надзейны мір на планеце.

Я асабіста цяпер стараюся, як толькі магу, актыўна працаваць у амерыканскім Савеце міру, а таксама ў Таварыстве амерыканска-савецкай дружбы, якія ўносяць вялікі ўклад у справу ўмацавання міру ва ўсім свеце, у развіццё культурных сувязей і ўзаемаразумення паміж ЗША і СССР.

Людзі заўсёды застаюцца аптымістамі. І нават у самы напружаны час мы спадзяемся, што здаровы чалавечы розум знойдзе правільнае рашэнне складанай задачы. А сёння няма задачы больш важнай, чым захаванне міру на нашай цудоўнай планеце.

Аляксандр КРАШАНІННІКАЎ.

ЗША.

ШЧЫРАЯ ПАДЗЯКА

Летам я атрымаў магчымасць суправаджаць групу дзяцей са Швецыі ў піянерскі лагер «Зорны» пад Мінскам. Сустрэча з Радзімай заўсёды жаданая і прыемная.

На гэты раз я хваляваўся больш, чым звычайна, таму што ўзяў на сябе адказнасць за дзяцей з таварыства «Прывет». Сярод іх была і мая ўнучка, якая першы раз адпраўлялася на Радзіму сваёй дзеда.

Калі мы прыехалі ў піянерскі лагер, адразу ж адчуў заспакоенасць і ўпэўненасць. Цяжка апісаць прыгажосць беларускага лесу: беластавыя бярозы, стройныя сосны, чыстае паветра, якое напайнае душу спакоем. Сярод гэтай казкальнай прыгажосці размешчаны светлыя будынкі, спартыўныя пляцоўкі, басейн, сталовая.

Але самае галоўнае: з першай хвіліны ў лагера мы былі акружаны людзьмі, якія стараліся зрабіць усё для таго, каб нам было весела, цікава, яны заўсёды гатовы былі прыйсці на дапамогу. Надоўга застануцца

ў памяці дні, праведзеныя ў піянерскім лагера, сустрэчы з савецкімі людзьмі, добра арганізаваныя і прадуманыя мерапрыемствы для дзяцей. Незабыўныя экскурсіі ў горад-герой Мінск, наведанне мемарыяла «Хатынь». Нам патрэбен мір, нам не патрэбна вайна — гэтыя словы ўсвядомілі і запамнілі назаўсёды нашы дзеці. Іменна тут адчуваеш, які вялікі клопат пра дзяцей праяўляе Савецкая дзяржава.

З пачуццём любові і горадасці за Радзіму сваіх бацькоў пакінулі дзеці лагер. Развітальныя слёзы, надзеі на будучыя сустрэчы! Сэрдэчнае дзякуй і нізкі паклон усім супрацоўнікам лагера «Зорны», работнікам Беларускага таварыства «Радзіма» за цудоўнае, незабыўнае лета ў Беларусі. Да новых сустрэч!

Старшыня таварыства «Прывет»
Ахмед ЗАЙТАЎ.

Швецыя.

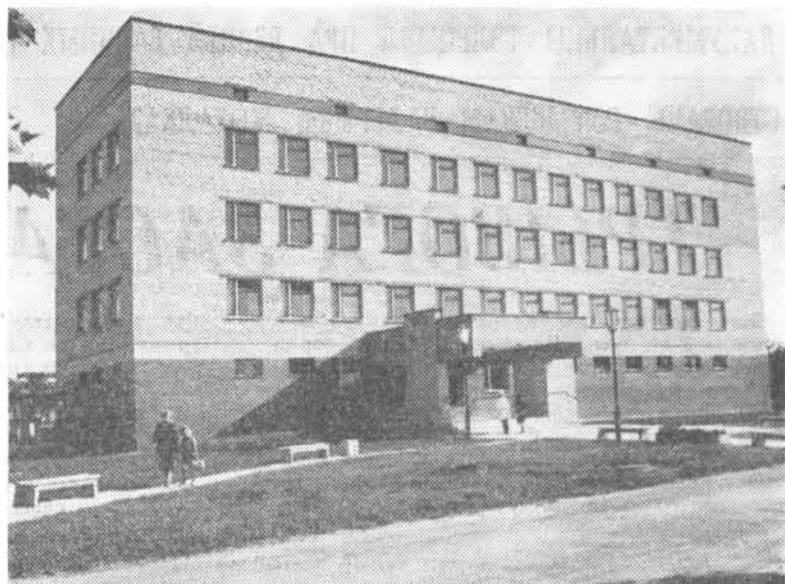
КАЛІ ІМ ДАЦЬ ВОЛЮ

Дарагія сябры! Дзякую вам за выдатны двухтомнік «Вайна, народ — перамога». Будучы чытаць яго з вялікай цікавасцю. Вельмі добра, што гэтыя кнігі прыйшлі менавіта цяпер. Я змагу больш раскажаць сябрам і знаёмым пра Вялікую Айчынную вайну. І тут, у Аўстраліі, мы будзем адзначаць 40-годдзе Перамогі над фашысцкай Германіяй, бо ўрокі мінулай вайны павінны засвоіць усё. Я чуў, што Напалеон прайшоў у вой-

нах 800 000 вёдраў крыві, для вызначэння маштабаў злачынстваў гітлераўцаў запатрабаваліся б ужо сотні тысяч цыстэрнаў. А калі даць волю сучасным падпальшчыкам вайны, яны могуць заліць крывёю ўсю планету. Мы не павінны гэтага дапусціць і будзем усімі сіламі змагацца за мір.

Юрый РАСАДЗІНСКІ.

Аўстралія.

ЧАЛАВЕК МАЕ ПРАВА...

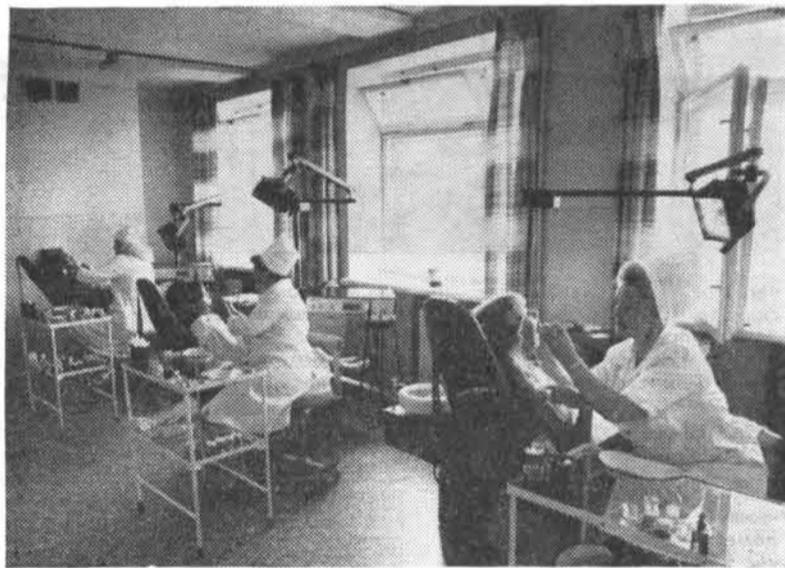
Права на ахову здароўя — адно з галоўных для чалавека. Канстытуцыя СССР гарантуе яго кожнаму грамадзяніну нашай краіны. Гэта права, запісана ў артыкуле 42 Асноўнага закона, забяспечваецца бясплатнай кваліфікаванай медыцынскай дапамогай, якая аказваецца дзяржаўнымі ўстановамі аховы здароўя. Савецкі чалавек упэўнены ў тым, што яго хвароба не адаб'ецца на матэрыяльным дастатку сям'і. Лячбы выдаткаў ад дзяржавы гэта ні запатрабавала. Ні знаходжанне ў бальніцы, ні кансультацыі буйнейшых спецыялістаў не будуць каштаваць яму ні капейкі. У час хваробы яго не звольняць з працы (гэта забаронена законам) і ён будзе атрымліваць дапамогу па часовай страце працаздольнасці [прычым на гэтую дапамогу ён не робіць ніякіх узносаў]. У нашай рэспубліцы кваліфікаваную медыцынскую дапамогу аказ-

ваюць сёння 35 тысяч 500 урачоў. Гэта значыць, што на кожнага дзесяці тысяч жыхароў Беларусі прыпадае трыццаць шэсць спецыялістаў. Падобнай статыстыкай не можа пахваліцца ні адна капіталістычная краіна.

З кожным годам у Беларусі павялічваецца і колькасць ўрачэбных амбулаторна-паліклінічных устаноў. Нядаўна ў Мінску адкрылася 1343-я. Гэта стаматалагічная паліклініка, якая будзе абслугоўваць жыхароў раёнаў Усход і Зялёны Луг Беларускай сталіцы. Паліклініка аснашчана сучасным аічынным і зарубежным абсталяваннем. Тут праводзяцца ўсе віды лячэння і пратэзіравання.

НА ЗДЫМКУ: новая стаматалагічная паліклініка; у лячэбным аддзяленні.

Фота А. ТАЛОЧКІ.

обществе с возражающей эффективностью экономики. Поскольку попытки сочетания того и другого осуществлялись иногда путем не всегда обоснованных, волюнтаристских проб и ошибок, распространилось убеждение, будто при социализме вообще социальная справедливость и экономическая эффективность теоретически и практически несовместимы, так как первая стремится к равенству, а вторая требует неравенства. Однако эти отделимые неудачи ничего не доказывают, ибо социально справедливым при социализме так же, как и всегда, является то, что способствует общественному прогрессу.

При социализме не существует объективных препятствий для выработки теоретической формулы сочетания социальной справедливости и экономической эффективности. Ее можно выразить так: социальная справедливость в новом обществе есть мера равенства, необходимая и достаточная для поддержания политической стабильности социалистического общества, сочетаемая

с мерой неравенства, необходимой в достаточной степени для полной реализации социалистического принципа: «от каждого — по способности, каждому — по труду».

Относительная простота теоретического решения этого запутанного вопроса в действительности связана с исключительной трудностью нахождения практической меры сочетания равенства и неравенства на разных этапах социалистического развития разных стран. Без правильных практических решений в этой области невозможны и случаются разные перекосы, отрицательно воздействующие на прогресс социализма.

О чуждых социализму явлениях

Вместе с тем в социалистическом обществе встречаются примеры неравенства и другого рода, когда резкие различия в уровне и образе жизни не связаны со столь же существенными различиями в трудовом вкладе. Печать в СССР и других социалистических странах иногда приводит соот-

ветствующие факты: те или иные граждане живут не по средствам, имея нетрудовые доходы (спекуляция, хищения и т. д.), или злоупотребляют своим служебным положением в корыстных целях. Естественно, такие ситуации вызывают законное возмущение каждого честного труженика и с ними энергично борются правоохранительные органы, народный и партийный контроль.

Для ликвидации подобных несправедливостей иногда предлагается упразднить товарно-денежные отношения, заменить материальное стимулирование труда равномерным распределением материальных благ и т. п. Однако пойти по этому пути — значило бы подорвать сами основы развития и совершенствования социализма, закрыть путь к действительно справедливому выравниванию уровня жизни. Ведь в этом случае было бы уничтожено материальное стимулирование труда и упразднено то справедливое неравенство, которое обеспечивает прогресс.

Причины этих негативных явлений лежат вовсе не в материальном стимулировании труда и не в существовании товарно-денежных отношений в социалистическом обществе. Сами по себе эти отношения при социализме не порождают ни спекуляции, ни воровства, ни злоупотребления служебным положением для получения материальных благ. Они создают только возможность подобных уродливых явлений. Эта возможность лишь тогда превращается в действительность, когда нарушаются законы социалистического государства; когда материальные блага распределяются в обход принципа социализма — в соответствии с количеством и качеством труда каждого, когда признаваемая социализмом личная собственность расширяется за счет разворовывания общественной собственности, когда служебное положение используется в личных интересах, что в действительности как раз и противоречит всем нормам социализма.

Выступая в феврале 1984 года на Пленуме ЦК КПСС, К. У.

Черненко сказал: «В самой основе советского строя заложена социальная справедливость. И в этом его огромная сила. Потому столь важно, чтобы она неукоснительно соблюдалась в повседневных делах, давал ли речь о заработной плате и премиях, распределении квартир или путевок, о награждениях — словом, чтобы все делалось по справедливости, в соответствии с трудовым вкладом каждого человека в наше общее дело».

Социализм, решая проблемы справедливости и равенства, опирается на те условия, которые связаны с этой фазой развития. Лишь с созданием необходимых материальных и духовных предпосылок, то есть на высшей фазе коммунизма, когда утвердился принцип «от каждого — по способности, каждому — по потребностям», произойдет выравнивание жизненных условий и возможностей всех членов общества, будет обеспечена возможность для полного решения проблем справедливости и равенства.

Анатолий БУТЕНКО.
(АПН).

ДАКУМЕНТАЛЬНЫ ТЭЛЕЦЫКЛ ПРА ДЗЯЦЕЙ ВАЕННЫХ ГАДОЎ

СТВОРАНЫ РЭЖЫСЁРАМ ВАЛЕРЫЕМ ЖЫГАЛКАМ

ТРЫВОГА ЗАСТАЕЦЦА

Яшчэ доўга пасля прагляду фільмаў было трывожна на душы. Не-не ды і ўзніклі перад вачамі дакументальныя кадры, знятыя франтавым кінааператарам: маленькі хлопчык, апрануты ва ўсё вайсковае, атрымлівае ўзнагароду за праяўленую ў час бою мужнасць — ён выратаваў параненага камандзіра; некалькі хлопчыкаў, прывезеных з акупіраванай ворагам тэрыторыі, раскажваюць пра тое, як яны змага-

ліся з фашыстамі ў партызанскім атрадзе. Уражваюць не па-дзіцячаму сур'ёзныя вочы і выраз твару. Іх гераізм можна толькі захапляцца, а сэрца, між тым, сціскаецца ад болю і жалю. У гэтых дзятках не было дзіцінства.

Дзецям ваеннага часу прысвячаецца цыкл дакументальных фільмаў рэжысёра «Тэлефільма» Беларускага тэлебачання Валерыя ЖЫГАЛКІ. З ім наша гутарка.

— Валерый Фёдаравіч, што паслужыла іштурыкам да стварэння такога цыкла?

— Мая ўласная памяць. Я з таго самага пакалення ваенных дзяцей. У маці на руках сустрэкаў вызваленне Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У сэрца назаўсёды ўрэзаўся чырвона-блакітны дзень, атмасфера ўсеагульнай радасці. І памятаю яшчэ іншае: бамбёжку Мінска ў ліпені 1944 года, калі горад быў ужо вызвалены. Маці схпіла мяне соннага з ложка і, прыкрываючы сабой, пабегла з хаты. Я ж не ўсведамляў тады, што яркія ўспышкі над зямлёй нясуць смерць. Усё хацелася выслізнуць з матчыных рук, пабегчы, паглядзець, што там робіцца. А колькі маіх ровеснікаў загінула пасля вайны, засталася калекамі — яны ж таксама не бачылі

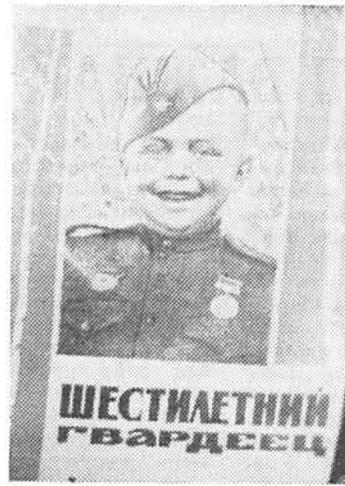
вуліцу, я стаў вучыцца ў іншай школе. Аднак, калі мы працавалі над фільмамі «Хлопчыкі, хлопчыкі», «Ім не было і 16», «Дзецям Брэсцкай крэпасці», «Адгукніся, дзяцінства», мне давалося пераглядзець многа архіўных матэрыялаў, пазнаёміцца з людзьмі, іх нялёгкімі лёсамі, часта пакаленчымі вайной. Сапраўды, савецкія дзеці праяўлялі ў гады вайны проста бяспрыкладны гераізм: змагаліся побач з дарослымі, выконвалі сур'ёзныя і важныя заданні, як напрыклад, мінская падпольшчыца, юная Яніна Дрозд, збіралі неабходныя для партызан весткі... Але, ствараючы цыкл, мы хацелі раскажыць не толькі пра гераізм юных змагаючых з фашызмам. Хацелася, каб сучасныя глядзчы адчулі ўвесь трагізм ваеннага дзяцінства. Словам, імкнуліся яшчэ

па 10—12, а то і 6 гадоў. Усе гэтыя людзі з удзячнасцю прыгадваюць, як іх, згаладалых, часта хворых, бездапаможных, знаходзілі нашы салдаты ў лесе або ля дарогі. Забіралі з сабой. Перашывалі для іх салдацкае адзенне, клапаціліся аб маленькіх байцах. Дарэчы, да іх у войску былі асабліва адносінны: у бой дзяцей стараліся не браць, хавалі іх у бяспечным месцы, а пры першай жа нагодзе перапраўлялі ў тыл. З асобных расказаў склаўся калектыўны партрэт сыноў палка. Сярод іх кінааператар Ульянаў (былі маленькі разведчык), настаўнік Дзяжурка (у яго захаваўся партызанскі дзённік, дзе запісаны дзіцячыя мары хлопчыка ваенных гадоў — хутчэй пайсці ў школу), Герой Сацыялістычнай Працы Сакольчык, які 16-гадовым падлеткам удзельнічаў у партызанскім парадзе ў Мінску, Міхайлаў, ён прыехаў на сустрэчу з Сібіры, а ў маленстве атрымаў медаль «За абарону Сталінграда».

У фільме мы выкарысталі фотакроніку часоў мінулай вайны. У архіве знайшлі кадры франтавога кінааператара, які зняў маленькага гвардзейца Сярожа Аляшкова, якому быў уручаны медаль. Мы ўзяліся шукаць Аляшкова. І знайшлі яго ў Чэлябінску. Сустрэліся таксама з людзьмі, якія сталі яму бацькамі. Муж і жонка Вараб'ёвы расказалі, як трапіў да іх Сярожа. Камандзіру палка байцы прынеслі знойдзенае ў лесе на выгляд пяцігадовае дзіця. У медсанбачце яго падлячылі і мусілі пакінуць у палку, таму што бацькі яго загінулі, хлопчык застаўся беспрытульным. Так Сярожа Аляшкоў стаў сынам палка. У час аднаго з баёў ён выбраўся з зямлянкай, дзе яго прадбачліва зачынілі, і выратаваў цяжка параненага камандзіра палка. За што і атрымаў хлопчык узнагароду — медаль «За баявыя заслугі». А пасля вайны яго ўсынавіў той камандзір палка.

— Раскажыце, калі ласка, як вы працавалі над фільмам «Дзеці Брэсцкай крэпасці».

— Для мяне асабіста, як і для ўсёй здымачнай групы, гэта быў фільм-пошук. Раствучу. 22 чэрвеня 1978 года ў Брэсцкай крэпасці павінна была адбыцца сустрэча былых абаронцаў. Загадзя былі пасланы пісьмы тым, хто разам з бацькамі прыняў на сябе пер-

шы ўдар ворага. Многія адгукнуліся. Але нямала было атрымана лістоў, у якіх паведомлялася, што патрэбны нам чалавек павялікага цыжка хварэе. Такі нялёгкі, часта трагічны лёс дзяцей вайны. Мы змаглі выкарыстаць толькі іх фотаздымкі. Сярод герояў стужкі выхаванцы дзіцячага дома Валодзя Казьмін і Сцяпа Аксёнаў, маленькія музыканты Брэсцкай крэпасці, сын маёра Гаўрылава Коля Гаўрылаў, сын палкавога ўрача Анатоля Бабкоў, Клім і Ліда Несцерчукі, дзеці палітрука. Яны цудам засталіся ў жывых. Зразумейшы, што крэпасць фашысты зруйнаюць, палітрук аддаў загад выходзіць дзецям і жанчынам. Яны выйшлі. Але не ўсе змаглі ўратавацца.

Так што можна ўявіць, чым стала для многіх гэты сустрэча праз 37 гадоў. Уладзімір Казьмін і Сцяпан Аксёнаў, якія не бачыліся ўвесь гэты час, прайшлі разам па казематах крэпасці, расказалі, што ім давалася перажыць... Уладзімір Казьмін паўтарыў лёс героя апавесці Міхаіла Шолахава Андрэя Сакалова. Быў у пяці канцэнтрацыйных лагерах, жыў у мяжой, потым вярнуўся на Радзіму.

— Вам, Валерый Фёдаравіч, неаднойчы даводзілася бачыць на сустрэчах з юнымі глядзачамі, весці з імі гутарку пра кінастужкі, рэжысёрам якіх вы з'яўляецеся. Як сучасныя дзеці і падлеткі ўспрымаюць гэтыя карціны?

Для майго сына, пяцікласніка, як, дарэчы, і для іншых падлеткаў, мінулая вайна — толькі факт гісторыі. Але, на жаль, у свядомасць пакалення, што вырасла ў мірны час, увайшоў і той факт, што мір цяпер вельмі нетрывалы: яны ж глядзяць тэлевізар, чуюць размовы дарослых пра напружанасць у свеце... Паглядзеўшы фільмы пра дзяцей мінулай вайны, юныя глядзчы заўсёды бываюць вельмі ўсхваляванымі, задаюць многа пытанняў. І сярод іх звычайна бывае такое: «Што трэба зрабіць, каб ніколі не было вайны?»

Гутарку правяла Таццяна АНТОНАВА. НА ЗДЫМКАХ: героі стужкі «Дзеці Брэсцкай крэпасці» бацька і сын НЕСЦЕРЧУКІ; юны гвардзеец, сын палка Сярожа АЛЯШКОЎ з фільма «Хлопчыкі, хлопчыкі...».

КВІТНЕЕ
НАШ КРАЙ

«Ніколі не перамогуць таго народа, у якім рабочыя і сяляне ў большасці сваёй даведліся, адчулі і ўбачылі, што яны адстойваюць сваю, Савецкую ўладу — уладу працоўных, што адстойваюць тую справу, перамога якой ім і іх дзецям забяспечыць магчымасць карыстацца ўсімі дабротамі культуры, усімі стварэннямі чалавечай працы». Гэтыя неўміручыя словы Уладзіміра Ільіча Леніна вынесены эпіграфам да фотаальбома «Росквіт рэспублікі маёй», выпушчанага выдавецтвам «Беларусь» да 40-годдзя вызвалення нашай рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Аўтар - складальнік Б. Стральцоў, фотамайстры А. Лабада, В. Ганчаранка, В. Харчанка, В. Бараноўскі, М. Шарай, Г. Ліхтаровіч, М. Амелячанка і іншыя выядуць усхваляваны, па-сапраўднаму паэтычны рэпартаж, які надрабязна раскажвае аб тых зменах, што адбыліся на беларускай зямлі ў пасляваенныя гады.

Мінск і Віцебск, Брэст і Рэчыца, Мікашэвічы і Орша, гарадскія пасёлкі і вёскі — вось толькі некаторыя адпраўныя пункты, адкуль выдзецца гаворка аб набытках у галіне прамысловасці і сельскай гаспадаркі, аховы здароўя, развіцця фізічнай культуры і спорту. Паўстае панарамная карціна шматграннага жыцця сённяшняй Беларусі, якая даўно ўжо стала квітнеючым краем.

На здымках адлюстраваны асобныя моманты з творчага жыцця вядомых прафесійных і самадзейных калектываў паэтычных святаў, прысвечаных юбілеям народных песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Змешчаны партрэты народных мастакоў СССР М. Савіцкага і А. Анікейчыка, народных пісьменнікаў Беларусі В. Быкава і І. Шамякіна, народнага паэта рэспублікі М. Танка, і іншых дзеячаў культуры.

З густам аформлены, выкананы на высокім паліграфічным узроўні, альбом «Росквіт рэспублікі маёй» — добры падарунак усім, хто цікавіцца жыццём Беларусі, у першую чаргу, шматлікім турыстам, якія прыязджаюць у наш край.

І. ПІЛПЕНКА.

ЗАХОЎВАЮЦЬ
ПАМЯЦЬ

У вёсцы Ляскавічы Петрыкаўскага раёна жылі бацькі паэта Сяргея Дарожнага. Ён часта наведваў родную вёску, што стаіць над Прыпяццю, сустракаўся з сялянамі і школьнікамі, чытаў ім свае паэтычныя творы. Памяць аб таленавітым паэце жыве тут і сёння.

У хуткім часе ў Ляскавічскай сярэдняй школе мяркуецца адкрыць літаратурны музей, экспазіцыя якога паводзе аб жыцці і творчасці пісьменніка Гомельшчыны. Экспанаты раскажучы і пра творчасць Сяргея Дарожнага.

Нядаўна ў Ляскавічскай школе бачылі пісьменнік Мікола Гамолка і намеснік дырэктара літаратурнага музея Якуба Коласа Міхась Пратасевіч. Яны перадалі школе ў падарунак ад музея Якуба Коласа кнігі народных паэтаў БССР, шэраг фотаздымкаў, якія раскажваюць аб дружбе Я. Коласа з дэдам Талашом.

І. РАМАНЕНКА.

пагрозы ў знойдзенай міне ці складзе нямецкіх боепрыпасаў. Загінуў пры вызваленні Польшчы прызваны ў войска ў 1945 годзе мой старэйшы брат Георгій. Маці была падпольшчыцай, расклеивала лістоўкі, дапамагала партызанам.

У школе на Грушаўскай, дзе я вучыўся, многа было хлопчыкаў і дзяўчынак з дзіцячага дома — бацькі іх загінулі ў час вайны. Маці мне тады часта гаварыла: «Глядзі, не крыўдзі іх». Калі-нікалі давала вяртаную бульбину, каб пачаставаў каго з хлопцаў. Сябравалі мы паміж сабой.

— А як склаўся лёс гэтых дзетдамаўскіх хлопцаў?

— На жаль, не ведаю: потым мы пераехалі на іншую

раз нагадаць: вайна і дзеці — гэта несумяшчальна, а перад тварам ваеннай небяспекі самыя бездапаможныя нашы дзеці, наша будучыня.

— Першы фільм цыкла — «Хлопчыкі, хлопчыкі...» мае прысвячэнне: сынам палкоў і партызанскіх атрадаў. Як наогул дзеці трапілі ў войска ці да партызан?

— Такое ж пытанне я задаваў бадай што кожнаму былому сыну палка, што сабраліся ў 1975 годзе на свой злёт у партызанскім лесе пад Мінскам. Уласна кажучы, гэтыя расказы, успаміны цяпер дарослых людзей пра сваё ваеннае дзяцінства і склалі аснову фільма. У час вайны ім было

ГРОДНА—ПАНЯВЕЖЫС

Ужо семы год сябруюць мастакі Беларускага горада Гродна і літоўскага Панявежыса. За гэты час неаднаразова праводзіліся абменныя мастацкія выстаўкі, арганізаваліся творчыя сустрэчы. Своеасаблівай справаздачай творчых дасягненняў мастакоў абодвух гарадоў стала іх сумесная выстаўка ў Ленінградзе ў 1982 годзе. А чарговая адкрылася сёлета 27 верасня ў літоўскім горадзе Шаўляі. Яна прысвечана 40-годдзю вызвалення Беларусі і Літвы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Наведвальнікі выставачнай залы ў Шаўляі ўпершыню пазнаёміліся з жывапіснымі работамі І. Пушкова, С. Па-

лякова, М. Бандарчука, А. Багустава, Ж. Чыстай, графічнымі аркушамі і акварэлямі А. Ляся, А. Масянкава, В. Шчарбакова, А. Судара, У. Кучаравенкі, скульптурамі У. Церабуна, А. Сялятыцкага і іншых. Як заўсёды, свае разнастайныя і багатыя па колеру і пластыцы творы паказалі мастакі шклозавода «Нёман»: Л. Мягкова, У. Мураховер, В. Дзівінская, У. Жохаў, А. Анішчык. Яскравасць і гучнасць каларыту «нёманскага шкла», якое найбольш шырока было прадстаўлена ў дэкаратыўным раздзеле выстаўкі, дапоўнілі габелены і батыкі маладых гродзенскіх тэкстыльшчыкаў Г. Пяніфілавай, І. Завала і інш.

Сярод шматлікіх жывапісных і графічных работ беларускіх мастакоў асабліваю ўвагу наведвальнікаў прыцягнуў трыпціх «У адзін з дзён» У. Коўзуся. Яго тэма — вострасучасная. Карціна раскажвае пра непарушную сувязь творчасці мастака з барацьбой за мір.

Серыю графічных плакатаў прысвяціла беларускаму народнаму тэатру, у тым ліку і слаўтай мядзведжай «смаргонскай акадэміі», Я. Ліс. Вобразы, навяяныя паэзіяй Я. Купалы і Я. Коласа, увасобілі ў сваіх габеленах «Нараджэнне паэтаў» і «Купальскі вянок» А. і Я. Шунейкі. А. Кузняцоў выканаў насычаны народным гумарам і непасрэднасцю дэкаратыўныя круглыя пано з дрэва паводле беларускіх народных прыказак і прымавак. Для маладых мас-

такоў характэрным становіцца актыўны пошук новых сродкаў выразнасці, што адразу робіць іх творы прыкметнымі і запамінальнымі. Напрыклад, смелыя тэхналагічныя спробы Т. Малышавай, В. Сазыкінай, Г. Сідарэвіч значна ўзбагачаюць мастацкі ўзровень «нёманскага шкла».

Выстаўка ў Шаўляі яшчэ раз пераканала, якую вялікую карысць дае мастакам творчае сяброўства з калегамі. Яно дазваляе шырока папулярывацца свае дасягненні, узаемна паглыбляць веды пра мастацтва сяброў, што, вядома, заўсёды стымулюе творчасць. Новая выстаўка з удзелам мастакоў з Панявежыса адбудзецца ў наступным годзе ў Гродна.

Я. ШУНАЎ.

ПАЭТ, ЯКІ ПРАГНУЎ БУРЫ

ДА 170-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ
М. ЛЕРМАНТАВА

Імя Міхаіла Лермантава (1814—1841), вялікага рускага паэта, вядома ў СССР усім і кожнаму. Яго не проста ведаюць — яго любяць, ім ганарацца, ім не перастаюць захапляцца. Не толькі рускія, але і ўсе народы Савецкай краіны. Да яго асабліва адносіны — мільёны людзей і сёння ўспрымаюць Лермантава, як роднага, блізкага ім чалавека.

ТРАГІЧНА КАРОТКІ ШЛЯХ

Міхаіл Лермантаў загінуў, не дажыўшы да 27 гадоў. Але і тое, што паспеў ён стварыць, ставіць яго ў адзін шэраг з самымі найвялікшымі творцамі ў сусветнай літаратуры.

Лермантаў яшчэ ў дзяцінстве ўражаваў сваімі выключнымі здольнасцямі, асабліва ў літаратуры і жывапісе. Ён рана застаўся без бацькоў, і адзіна блізкім чалавекам да канца яго дзён была бабуля, багатая памешчыца. Вымушаны жыць у арыстакратычным асяроддзі, якое ён не любіў, Лермантаў пастаянна адчуваў сваю трагічную адзіноту. Ён называў сябе «плодом среди цветов»; другія плады яшчэ не паспелі... Паэт ненавідзеў свой жорсткі час. У сваім праграмным вершы «Парус» ён заклікаў да буры, аддаючы ёй перавагу перад сумным, змрочным існаваннем. Нездарма яго называлі «поэтом ярости, гнева и гордыни».

Час сапраўды быў жорсткі. «Каб дыхаць паветрам гэтай злавеснай эпохі, — пісаў сучаснік Лермантава, выдатны рускі літаратар і філосаф Аляксандр Герцэн, — трэба было ўмець ненавідзець ад любові, пагарджаць ад гуманнасці, трэба было мець вялікую гордасць, каб з кайданамі на руках і нагах высока трымаць галаву».

За вершы, напісаныя на смерць вялікага рускага паэта Аляксандра Пушкіна, Лермантава паслалі на Каўказ. У сваім творы ён кляміў «жадную толпу», што стаіць ля трона, — сапраўднага віноўніка трагедыі Пушкіна. «Жадная толпа» не даравала знявагі: маладога афіцэра паслалі пад кулі горцаў. Ён храбра змагаўся і працягваў пісаць смелыя вершы, якія выкрывалі прыдворных вяльмож і сам грамадскі лад. У Пецярбург Лермантаў вярнуўся прызнаным пераемнікам Пушкіна, які не скарыўся, паранейшаму ненавідзеў рабалеппную і жорсткую прыдворную значь.

Ён дзёрзка паводзіў сябе з вяльможамі, пісаў эпиграмы на «стаўпы грамадства», гаварыў рэзка нават з бліжэйшымі сваякамі цара. Хмары над галавой Лермантава згушчаліся. За дуэль з сынам французскага пасла яго другі раз ссылаюць на Каўказ. Дуэль — усяго толькі зачэпка: Лермантаў не мог адмовіцца ад яе як афіцэр і дваранін, да таго ж яна скончылася бяскрыўна. Цар Мікалай, які ненавідзеў паэта, злавесна пажадаў яму «шчаслівага шляху».

Царскае пажаданне збылося падазрона хутка. У Пяцігорску Лермантаў быў забіты на дуэлі, якая нагадвала звычайнае забойства. Цар, даведаўшыся пра гібель паэта, сказаў: «Сабакі — сабачая смерць». Так праз чатыры гады пасля смерці Пушкіна прыдворная камарыля расправілася з другім вялікім рускім песняром.

«ПРАМЕТЭЙ НОВАГА ЧАСУ»

Усе тайнікі душэўнага жыцця Лермантава адкрываюцца ў яго вершах і паэмах. Да лепшых з іх адносіцца «Мцыры», «Дэман», «Песня пра купца Калашнікава», «Дума», «Радзіма», «Барадзіно», «Тры пальмы», «Галінка Палесціны», «Выходжу адзін я на дарогу», драма «Маскарад»... Што тычыцца яго прозы, то яе называюць не інакш, як «духмянай». Лепшы празаічны твор паэта, без сумнення, аповесць «Герой нашэга часу».

Сусветна вядомы дацкі крытык Георг Брандэс, якому не ўласцівы лірызм і сентыментальнасць, забыўшы пра свой ранейшы стыль і стрыманасць, прысвяціў Лермантаву некалькі бліскучых, сапраўды паэтычных старонак. Ён назваў рускага паэта «Праметэем новага часу». «Выдатным мастаком, — пісаў Брандэс, — быў ён, гэты дэман у чалавечым абліччы, які яшчэ хлопчыкам зрабіўся мужчынам і памёр юнаком, стварыўшы цэлы шэраг слаўных твораў».

Першы савецкі міністр асветы, вядомы літаратар Анатоль Луначарскі пісаў, што Лермантаў «па прыгажосці, па вытанчанасці сваіх мелодый стаіць, бадай, нават вышэй за Пушкіна і, ва ўсякім выпадку, не мае сабе роўных».

Лермантаўскі пратэст быў нярэдка афарбаваны ў змрочныя, безнадзейныя тоны. Аднак у яго крытычным поглядзе на навакольнае жыццё тайлася вера ў будучыню чалавека. Яго адмаўленне гэтага жыцця тлумачылася прагай свабоды і справядлівасці. Смутак, пакуты і бязрадаснасць у некаторых яго вершах не былі прыкметамі пакорлівасці: Лермантаў не пакарыўся да канца — ні ў жыцці, ні ў паэзіі.

З кім з замежных майстроў можна параўнаць Лермантава? Бадай, бліжэй за ўсіх да яго Байран, Леопардзі і Віён: гордасць, сум, непакорлівасць. У Лермантава была яшчэ вера: «Вера гордая в людей и жизнь иную».

НЕСТАРЭЮЧАЯ ПАЭЗИЯ

Чым прыцягвае да сябе Лермантаў? У чым тайна яго нестарэючых твораў? Чаму і цяпер чытаюць і перачытваюць яго кнігі, ставяць кінафільмы па яго творах, пішуць музыку на яго вершы? Таму што ён вялікі паэт?

Не толькі. Ёсць многа вялікіх паэтаў, іменны якіх мы вымаўляем з павагай, але да кніг якіх звяртаемся рэдка.

Лермантаў жа застаецца нашым сучаснікам. Яго паэзія і проза, перакладзеныя на дзесяткі моў, па-ранейшаму хваляюць, не пакідаюць нікога раўнадушнымі, даюць радасць і асалоду, жывяць думкі і душу. Яны жывуць — і таму жыве Міхаіл Лермантаў.

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН.

ЮБІЛЕЯМ ПРЫСВЯЧАЕЦА

У Мінскім Палацы мастацтва працуюць персанальныя выстаўкі твораў беларускіх мастакоў — Б. Няпомняшчага, прысвечаная 60-годдзю з дня нараджэння, і І. Дмухайлы, прысвечаная 70-годдзю з дня нараджэння.

У творчасці Б. Няпомняшчага, які з поспехам працуе ва ўсіх асноўных жанрах жывапісу, адлюстраваны старон-

кі гісторыі, мірнай працы і быту савецкага чалавека. Многа ўвагі мастак удзяляе жанру партрэта. Героі яго карцін — вучоныя, перадавікі вытворчасці, студэнты, ваеннаслужачыя, дзеячы культуры.

І. Дмухайла за сваё доўгае творчае жыццё стварыў мноства пейзажаў Беларусі.

СВЯТА Ў КОЛАСАВАМ ДОМЕ

Сядзібу гэта цяжка ўявіць без Данілы Канстанцінавіча. Сорак гадоў звязаны ён з гэтым домам. Напачатку жыў тут з бацькам — народным песняром Якубам Коласам. Калі ж Коласаў дом набыў годнасць музея, старэйшы сын пісьменніка Даніла Міцкевіч быў прызначаны яго дырэктарам. Некалькі гадоў назад пайшоў на пенсію, але застаўся працаваць у калектыве. Яму, заслужанаму работніку культуры БССР, 30 верасня споўнілася 70. З нагоды юбілею павіншаваць Данілу Канстанцінавіча прыйшлі блізкія і знаёмыя, прадстаўнікі розных арганізацый.

Адкрыў і веў пасяджэнне дырэктар Літаратурнага музея Якуба Коласа Г. Тапцэвіч. Горача павіншаваў Данілу Канстанцінавіча намеснік начальніка Упраўлення музеяў і аховы помнікаў Міністэрства культуры БССР Ю. Варанкоў. Ад Саюза пісьменнікаў БССР Д. Міцкевіча віталі Н. Гілевіч і Б. Сачанка.

— Быць сынам вялікага чалавека — гонар. Разам з тым і надзвычайная адказнасць, —

сказаў Н. Гілевіч. — Даніла Канстанцінавіч дастойна апраўдвае высокае званне сына песняра.

Цёпла павіншаваў юбіляра галоўны рэдактар БелСЭ народны пісьменнік БССР І. Шамякін. Шчырая дружба звязвала яго з дзядзькам Якубам. Яна працягваецца і з Данілам Канстанцінавічам.

Словы любові і прыязнасці

выказалі ў сваіх віншаваннях прадстаўнікі музеяў і навуковых устаноў Беларускай сталіцы.

Расчудлены і ўсхваляваны выступіў на пасяджэнні юбіляр. **І. КУРБЕКА.**

НА ЗДЫМКУ: Данілу МІЦКЕВІЧА віншуе з юбілеем народны пісьменнік БССР І. ШАМЯКІН.

ВЫСТУПАЕ АНСАМБЛЬ «ПАЛЕСКІЯ ЗОРЫ»

КАБ ДУШЫ НЕ ПАМЕНШАЛА

Статыстыка сцвярджае, што ў нашай краіне 25 мільёнаў чалавек аддаюць свой вольны час самадзейнаму мастацтву. А гэта азначае, што кожны дзесяты малісе, спявае, танцуе або займаецца ў драматычным ці якім іншым гуртку. Сярод маіх знаёмых таксама ёсць такія людзі. Убачыўшы, як пасля працоўнага дня тыя спяшаюцца ў клуб ці Палац культуры на рэпетыцыю або канцэрт, я нярэдка задавала ім пытанне: «Няўжо вы не стамляецеся, няўжо ў вас няма спраў дома?» — «Ёсць справы, але...» — звычайна чула ў адказ. Жаданне даведацца пра сутнасць гэтага «але» падштурхнула мяне да знаёмства з адным з самадзейных калектываў — ансамблем песні і танца «Палескія зоры».

Выступленне, якое давалася ўбачыць сёлетня ў час святкавання 40-годдзя вызвалення Пінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, уразіла мяне да глыбіні душы.

І вось першае знаёмства. Спачатку з кіраўнікамі калектыву — Міхаілам Цурканавым і Паўлам Рубцом. Міхаіл Цурканаў, між іншым, піша вершы. За дзве гадзіны размовы з гэтымі людзьмі я зразумела, што для іх няма справы больш патрэбнай і карыснай, чым мастацкая творчасць. «Зразумейце, — даводзілі яны, — не можа і не павінен сучасны чалавек

жыць толькі будзённымі клопатамі. Яму патрэбна прыгажосць, непасрэдны ўдзел у яе стварэнні».

Павел Рубец, хормайстар ансамбля, каб падмацаваць словы свайго калегі, узяў у рукі баян і пачаў спяваць. Маўляў, паслухайце, якія прыгажосць нашы песні. Праціжылі, мілагучныя, яны раскажуць вам пра дзіўны палескі край, пра яго ласкавую прыроду і таленавітых людзей.

А потым я трапіла на рэпетыцыю ансамбля, дзе без грыму і сцэнічных касцюмаў убачыла самадзейных артыстаў: і зусім юных, і людзей ужо немаладых, прадстаўнікоў розных прафесій — рабочыя, настаўнікі, урачы, інжынеры, нават хатнія гаспадыні. Выхавацельніца дзіцячага сада Алена Сергіенка і інжынер Іван Жук — з пачынальнікаў. Яны займаюцца ў «Палескіх зорах» з дня іх заснавання — 8 гадоў. Дарэчы, у кожнага ёсць сям'я, дзеці. Аднак гэта ніколі не перашкаджае ім 2—3 разы ў тыдзень бываць на рэпетыцыях. Больш таго, ахвотна прыходзяць з імі і дзеці. Спачатку глядзяць, слухаюць, а потым і самі пачынаюць танцаваць. Як было, напрыклад, з дзецьмі Лізаветы і Міхаіла Камінскіх.

Агульнае захапленне моцна з'яднала людзей. Вольны ад рэпетыцый і выступленняў час яны нярэдка праводзяць

разам: адзначаюць дні нараджэння, святы. А нядаўна і выселле свайго сябра, Івана Жўка, згулялі. Падрыхтавалі з такой нагоды некалькі палескіх вывесных песень, карагодаў, жанчыны спяклі каравай. Народу многа ізабіралася паглядзець іх выступленне...

З таго часу трывала ўвайшла ў рэпертуар ансамбля кампазіцыя «Выселле», узятая не з кнігі і зборнікаў па фальклору, а з жыцця; неаднойчы ўдзельнікі калектыву ездзілі па палескіх вёсках, гутарылі з бабулямі, запісвалі песні, абрады. Зборанне, захаванне і развіццё беларускага фальклору — гэта адзін з галоўных напрамкаў работы самадзейнага калектыву, аснова яго творчасці. Таму ансамбль знаходзіцца ў пастаянным руху. Аўтарытэтная парады ён часта атрымлівае ад энтузіяста народнай творчасці Пятра Балюка, што жыве ў вёсцы Ставок. Выдатны знаўца народных песень, былы кіраўнік вясковага хору, ён ахвотна дзеліцца сваім вопытам і ведамі з моладдзю. Вырабляе таксама для ансамбля музычныя інструменты.

Любяць «Палескія зоры» на Піншчыне, з радасцю сустракаюць сябры з Валыні (яны ж суседзі з Украінай), з якімі беларускія самадзейныя артысты даўно маюць трывалыя творчыя сувязі. Заўсёды цёпла і прыязна прымаюць іх у вёсках Літвы і Латвіі, Расіі. А гэта яшчэ больш натхняе, падштурхоўвае да працы.

Пасля асабістага знаёмства з удзельнікамі ансамбля «Палескія зоры» я ўжо болей не здзіўлялася надзвычай хуткаму яго творчаму росту.

У кампазіцыі «Выселле», якую выконвае ансамбль, адзін з артыстаў, звяртаючыся да маладых, жадае: «Каб душы не паменшала!». І сапраўды, не паменшае душы ў людзей, якія так шчыра любяць песню, музыку, дзеліцца сваёй радасцю і натхненнем з іншымі.

Наталля ПЕРВЯКОВА.

НА ЗДЫМКУ: ансамбль «Палескія зоры» ў час выступлення.

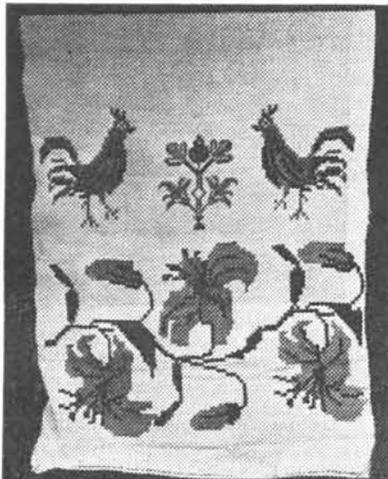
МУЗЕЙ ПАД АДКРЫТЫМ НЕБАМ

НАША СПАДЧЫНА — НАШ КЛОПАТ

Кожную раніцу з Мінска па Брэсцкай шашы ідзе аўтобус, які вязе рабочых Рэспубліканскіх спецыялізаваных навукова-рэстаўрацыйных вытворчых майстэрняў. Мінусы Пціч, ён збочвае і накіроўваецца ўздоўж ракі ў вёску Строчыца. Тут аўтобус спыняецца. Прайшоўшы драўляны масток праз раку, якая агінае вёску, цесляры трапляюць на левы бераг, адкуль неўзабаве пачынае даносіцца стук іх сякер. Тут будзеца музей пад адкрытым небам — так красамоўна называюць музей архітэктуры тыпу шведскага скансэна.

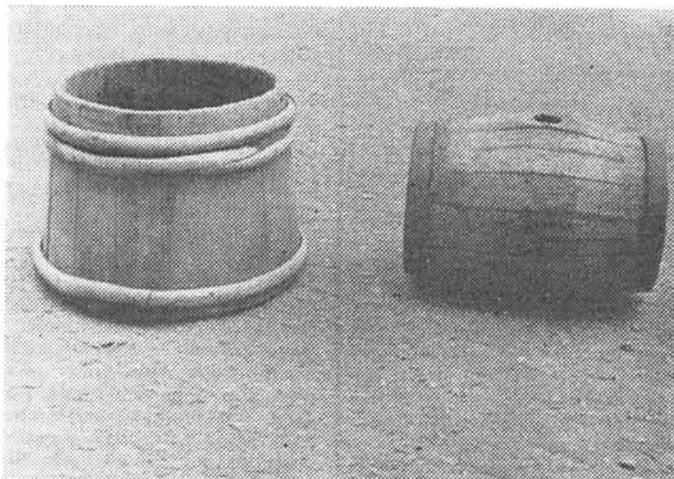
Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і быту ствараецца ў нашай рэспубліцы ўпершыню і не без цяжкасцей: час і войны, якія рэдка міналі Беларусь, знішчылі шмат драўляных будынкаў і прадметаў быту. Перабудова вёсак, што вядзецца ў апошнія гады, таксама знішчае рэшткі даўніны.

На поле, якое дзяржава ў асобе музея выкупіла ў калгаса, з усіх абласцей Беларусі звозяцца драўляныя будынкі, характэрныя для кожнага вёскі. На вачах растуць дзве вёсачкі: у адной будынкі — з Міншчыны, а ў другой — з Віцебшчыны. Летась паставілі хату з вёскі Ісерна (Случчына) і грамад-

чарот нарыхтавалі жыхары вёскі Касарычы, а потым адтуль прыехалі два страхары і накрылі хату.

Калгасы падарылі музею хату з гаспадарчымі пабудовамі з вёскі Садовічы Капыльскага, кухню з вёскі Ключкава Маладзечанскага, гумно з вёскі Волкаўшчына Міёрскага, вятрак з Янушоўкі Мядзельскага раёнаў. Гэтыя будынкі перавезены ў музей. Пастаўлены зруб вясміграннага гумна са Случчыны, складаецца гумно з вёскі Кемянцы, што на Пастаўшчыне. Кожны з гэтых помнікаў мае сваю цікавую гісторыю. Студэнты будаўнічага атрада «Нашчадкі» (Мінскага педагагічнага ін-

кончыцца пазней. На плошчы 120 гектараў будзе ўзведзена звыш сотні будынкаў (шэсць маленькіх вёсачак і мястэчка), сярод іх царква, касцёл, мячэць і іншыя.

Навуковыя супрацоўнікі (этнографы) рабочай групы па стварэнню Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і быту раз'язджаюць цяпер па ўсёй Беларусі: вывучаюць быт старой вёскі, адшукваюць старадаўнія рэчы. Найбольш каштоўныя прадметы яны купляюць, але нярэдка здараецца, што вясцоўцы добраахвотна ахвяруюць музею нейкія рэчы з уласнай гаспадаркі. За сем гадоў работы арганізацыйнай групы створаны фонд музея, які налічвае каля сямі з палавінай тысяч экспанатаў. Сярод іх ёсць унікальныя. Тут вязаныя лозой драўляныя сохі і бароны (зробленыя без адзінага цвіка), лучнікі і дзіцячыя хадункі, кросны «на сохах» і мыльніца «на суках», бочкі-дуплянікі і човен, вялікая «ветранка» і вятрак (млын) на калёсах, драўляны і медны посуд.

Звыш 900 экспанатаў паступіла ў фонды музея летась, каля 500 — сёлета. Сярод іх сплечаная з саломы рамка для фотаздымкаў, медагонка, прасніца з аднаго кавалка гнутага дрэва, прымітыўная такарня (станок), алейня, конны млынок.

Старыя прадметы быту — гэта сведкі мінулага, памяць аб нашых сваяках, дзядках і прадзедах. Вось асноўная прычына іх даўгавечнага захавання на вёсцы. Змяняецца аблічча вёскі, будуюцца новыя хаты, нярэдка з цэглы. Змяняецца і вясковы побыт. Часта непатрэбныя драўляныя рэчы спальваюць, калі не паспее да таго часу музейны супрацоўнік.

Апошнім часам наладзіліся кантакты з народнымі майстрамі: ганчаром А. Такарэўскім з Пружан і І. Шопікам са Свіслачы, якія працуюць у старых традыцыях. Ім былі заказаны калекцыйны посуд і цацак.

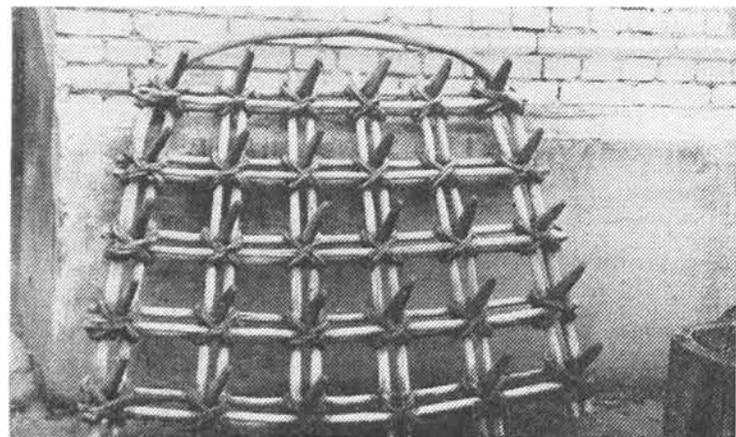
Прыходзіцца сустракацца і мець справу з асобнымі калекцыянерамі і мясцовымі музеймі. У апошнія гады на Беларусі створана нямала школьных і раённых краязнаўчых музеяў. Некаторыя аматары - калекцыянеры маюць прыватныя ўласныя калекцыі: у Ветцы — Ф. Шкляраў, М. Магільны і Я. Сахута — у Мінску, С. Адамовіч — у вёсцы Старынікі каля Івянца і іншыя. Кантакты з імі заўсёды прыносяць узаемную карысць.

Усё робіцца дзеля таго, каб паскорыць будаўніцтва музея над Пціччу.

Сямён БАРЫС,
этнограф.

НА ЗДЫМКАХ: будучыя экспанаты музея: рунік, дзекка, бочка, кош для сушкі сыру, драўляная барана.

Фота аўтара.

скі свіран з вёскі Касарычы Глускага раёна. Хату накрылі саломай, а свіран — чаротам. Не так проста набыць кулявую салому. Зараз жыта жнуць і адначасова малоцяць камбайнамі, але такая саломна на страху не прыгодная. Давялося летась узяцца за сярпы рэстаўратарам і навуковым супрацоўнікам будучага музея. Ім дапамаглі студэнты гістарычнага факультэта Мінскага педагагічнага інстытута, якія праходзілі на будаўніцтва музея вучэбную практыку.

стытута) у жніўні паставілі адрыню, апроч таго нарыхтавалі ў лесе латы і жэрды, якія пойдуча на стрэхі, збіралі каменне на падмуроўку. Дарэчы, на заробленыя летась на будаўніцтва музея грошы (1000 рублёў), яны набылі абсталяванне алейні, якое мне пашанцавала знайсці ў вёсцы Баровічы Валожынскага раёна.

Першых наведвальнікаў мяркуецца прыняць у 1986 годзе, калі будзе пастаўлена 16 архітэктурных помнікаў. Будаўніцтва ўсяго музея за-

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

ТРЭЦЯЯ МІЖНАРОДНАЯ

У беларускіх філатэлістаў даўно стала добрай традыцыяй адзначаць знамянальныя даты ў жыцці краіны і рэспублікі выстаўкамі. У іх удзельнічаюць таксама і філатэлісты нямецкага горада Патсдама (ГДР) і Лодзі (ПНР), сяброўскія сувязі з якімі даўно падтрымліваюць мінчане. Вось і ў трэцяй па ліку міжнароднай філатэлістычнай выстаўцы «Мінск—Лодзь—Патсдам», прысвечанай 40-годдзю вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў, прынялі ўдзел філатэлісты трох краін. На суд міжнароднага журы было прадстаўлена больш за трыццаць калекцый разнастай-

най тэматыкі. Найбольшую цікавасць выклікалі калекцыі мінчан — А. Разанава «Вялікі подзвіг арміі і народа» і Б. Непарожнага «Слава арміі, народжанай Кастрычнікам». У іх расказваецца пра Савецкую Армію, якая прынесла свабоду народам, пра баявыя подзвігі беларускіх партызан, пра тых, хто самааддана працаваў у тыле. Калекцыя артыста аркестра Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы Б. Малярэнкі прысвечана ўдзельнікам Вялікай Айчыннай вайны.

Мінчанін Л. Коласаў паказаў калекцыю «Старыя пісьмы Бе-

ларусі», якая неаднаразова дэманстравалася на міжнародных і ўсесаюзных выстаўках, заўсёды прыцягваючы ўвагу наведвальнікаў. І на гэты раз ён прапанаваў многа цікавых дакументаў аб развіцці пошты ў рэспубліцы, дапоўніў сваю работу новай экспазіцыяй «Пошта Савецкай Беларусі».

Замежныя філатэлісты таксама паказалі на гэтай выстаўцы цікавыя калекцыі. Гэта работы Т. Касцюка «Барацьба і пакуты польскага народа ў 1939—1945 гадах» (г. Лодзь), М. Кендзерскага «3 партыяй да перамогі і сацыялізму» (г. Аполе, ПНР), Ю. Штэгла «Варшаўскі дагавор — гарант міру» (г. Патсдам) і іншыя. Было на выстаўцы некалькі

калекцый, якія расказваюць аб сучасных працаўніках вёскі, развіцці медыцыны, ахове прыроды, гісторыі пошты.

Дэманстраваліся на выстаўцы і работы юных філатэлістаў. Адна з калекцый вучаніцы сярэдняй школы № 128 горада Мінска Ірыны Паліенка «Мір! Мір! Мір!» была нядаўна паказана ў піянерскім лагеры Артэк на Усесаюзным злёце юных філатэлістаў. Яе раўнасіца, вучаніца адной са школ Лодзі М. Фіялкоўская паказала ў Мінску сваю калекцыю пра жыхароў лесу.

Па традыцыі ў дні работы выстаўкі ў госці да мінскіх філатэлістаў прыехалі іх калегі з Лодзі і Патсдама.

Л. ЛЕАНІДАЎ.

(ПОРТ)

ПАСПЯХОВА выступілі беларускія яхтсмены Уладзімір Страх і Алег Мірон на першынстве свету ў Італіі. У класе яхт «Солінг» яны занялі другое месца і ўзнагароджаны сярэбранымі медалямі.

ФУТБАЛІСТЫ мінскага «Дынама» правялі матч у адказ 1/32 фіналу Кубка УЕФА.

Як вядома, першая гульня іх з фінскай камандай ХІК завяршылася з лікам 4:0 на карысць нашых спартсменаў. І ў гасцях мацнейшымі зноў былі беларускія футбалісты. Яны выйгралі сустрэчу з лікам 6:0. Чатыры голы на рахунку Георгія Кандрацьева.

У ТБІЛІСІ завяршыўся першы тур чэмпіянату СССР па гандболе.

Мінскі СКА, леташні чэмпіён краіны, выйграў усе свае сустрэчы і ўзначальвае турнірную табліцу.

ВЫДАТНАМУ барцу мінчаніну Аляксандру Мядзведзю ўручаны міжнародны прыз ЮНЕСКА «За высакародства ў спорце».

Старшыня Міжнароднага камітэта за высакародства ў спорце Жан Баропа адзначыў: «Савецкі барэц, які дабіўся выдатных поспехаў, заўсёды выдзяляўся сваёй карэктнасцю, сумленнем, высокім спартыўным духам».

УСЕСАЮЗНЫ жаночы турнір баскетбольных каманд у Эстоніі завяршыўся перамогай мінскага «Гарызонта», які правёў усе гульні без паражэнняў.

Беларускім спартсменкам уручаны прыз газеты «Эдазі» (Тарту).

ТАВАРЫСКАЯ сустрэча ваднальжнікаў Італіі і Беларусі прайшла ля Неапалі.

Агульную перамогу атрымалі нашы спартсмены. Асабліва ўдала выступілі ў зборнай Беларусі Інеса Потэс, Алена Мазоўка і Марына Амеліянчык.

БРОНЗАВАЯ медалістка чэмпіянату свету-83 і міжнародных спаборніцтваў «Дружба-84» Раіса Смяхнова з Мінска з вышэйшым дасягненнем СССР упершыню выйграла Кубак краіны па марафону. 42 кіламетры 195 метраў яна прабегла за 2 гадзіны 20 мінут 10 секунд.

Трэцяе месца ў яе сяброўкі па зборнай Беларусі Алены Цухло.

ПЕРАМОГАМІ магілёўчанкі Святланы Бялясавай і гаркаўчаніна Вітала Шмакава, якія заваявалі па тры залатыя медалі, завяршылася першынство Савецкага Саюза па бадмінтону.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-07-82,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зак. 1632